Государственная библиотека СССР

ТОЛАМЕ ЧАКХДАХА КХАШКАРА БАЛХАШ!

КЕРДАЧА ТЕХНОЛОГЕХ БЕ БОЛХ

ХЬАЛХА латтарий опыто хьахьеккхад дӀадодачун а хьахуьлачун а уйла а еш, экономически расчетаца юрта боахам лелабеш хилча, цуьн продукци алсамъяккха а из рентабельни хилийта а вӀаштӀехьдаргхилар. ГӀорбаьнача кубански механизатороша Владимир Первицкей Владимир Светличнен тӀехкхьарча хана шерра шера дика хьувкъаю хьажкӀаши шекара свеклаи, продукце центнерга дӀадодар геттара лоха хул цар. Кхыметтел йокъад хиначa 1963 шера а тӀехьа дика хьийкъаир цар хьажкӀаши свеклаи, геттара кӀезига балха ха яхар продукце центнерага.

Цудухьа вай парте а Н. С. Хрущева ше а тӀахьийхаб юрташкара механизатораш хьалха латтарий опыт Ӏомаяра, хьажкӀаши кхийола доакъара культураши прогрессивни технологеца, хьалха латтача агротехнико маяххара а царга дӀабодача къахьегамеи средствайи лоархӀам беш а кхеяра.

Из тӀахьехам чӀоагӀа раьза хиина хьаллаьцаб ваараш болча колхозийи совхозийи механизатораша, хӀара боахаме хӀана бац аьнна ба хӀанз прогрессивни технологеца хьажкаши шекара свеклаи кхееш бола ентузиасташ.

Къаьстта шера даржаш латт гӀорбаьнача кубански мастераша дӀадоладаь гӀулакх укх шера. Мехка районашка ваараш я кулгашца болх а ца беш хьажкӀийи кхыча культурайи лакха хьувкъам кхебе а Даьхенна даргегӀа продукци яла а лаьрхӀа йола звенош.

Цудухьа дукха ха йоаццаш кепа йоазон овгӀонаш тӀа араьнаяр РСФСР йолча КПСС ЦК бюроси Российски Федераце Министрий Советой чӀоагӀъяь Ерригроссийски хьажкӀаш лелаерий социалистически яхья керда условеш. Ала дезаш да хьежкӀаш лелаерий яхья укх шера условеш совхкара яраш сакиа ца хилар. ХӀара гектара тӀара лакха хьувкъам чубарах кхоачамбеш яц хӀанзара условеш, кӀезигах хилча а звено болх беш болча пахах хӀара сага лоархӀаш чуя ева продукци я укх шерарча условей керттера показатель.

МоллагӀча тайпара болх бь а дӀайийна культураш хьувкъайча долаш дац гӀулакх кердача условех, хьувкъам лакха а продукци дарегӀа а хила езаш да этта хьал. Цу тайпара инзкъало болх бе беваргба укх шера Ерригроссийски хьажкӀаш лелаерий социалистически яхье котало яккха. Цхьабакъде, боккъонца оарцагӀбаьлча Нохч-ГӀалгӀайчен дикагӀболча хьажкӀаш лелаерашка дулургдоацаш гӀулакх дац из. Цу даькъе керттердар да беррига болх прогрессивни технологех бар, хьажкӀашта кулгаца оасар делга, чуэцилга, кхы балхаш делга вӀалла а юкъеца доаладар.

Вай республика хьалха латтача механизаторий опыто хьахьокх боккъонца къахьегаш хилча хьажкӀаши кхийола доакъара культураши вӀалла кулгаца болх а ца беш хьалкхеер дулургдолаш гӀулакх хилар. Еррнгроссийски хьажкӀаш лелаераша йоаржаьча социалистически яхье соахка котбаьнираштa юкъе бар вай хьалха латта хьажкӀаш лелаераш СССР Лакхехьарча Совета депутат О. Кагерманови Наьсарера звеньевой Б. Кодзоеви, кӀезига бац вай республике «Российски дикагӀвола хьажкӀаш лелаер» яха значокаш наькха тӀа йоахкараш а.

Еррнгроссийски хьажкӀаш лелаерий социалистически яхьа юкъе вахача хӀара механизатора кхетаде деза цу яхье керттера дар беррига болх механизмашца бар, цхьаи сага лоархӀаш йоаккха продукци условешка хьежжа хилар, продукце центнерага дӀайода балха ха мамогга кӀезигагӀа яхийтар долга. Совхка Наьсарен производственни управление «Октябра 40 шу» яхача совхоза Кодзоева Бахьауддина звенос 67,5 центнер фуалъяьхача хьажкӀий чуера хӀара гектара тӀара. ГӀорбаьнача кубански мастера Владимир Первицке чуеначарел дикагӀа хиннар цу шера Бахьауддина хьажкӀаш. Цхьабакъда, Первицке звенос беррига балхаш механизмашца а даь продукце центнерага 8,1 минута мара балха ха дӀаяхийтанзар, хӀаьта Б. Кодзоева звеной комбайнашца чуэцаш кхаша ядийса хьажкӀаш кулгаца хьалохьае йийзар. Цудухьа продукце центнерага дӀабаха къахьегам а мах а Первицке чул дукха а лакхагӀа хилар Кодзоева.

Укх шера итташ звенош я вай республика кхашка техниках, минеральни удобренеех, гербицидех кхетамца пайда а эцаш прогрессивни технологеца хьажкӀаши шекара свеклаи кхееш. Цар шоай балха уйла а еш экономически расчеташца лелабу, оттадаь технологически карта да.

Цу гӀулакха хьокхам луш ба вай дикагӀбола механизатораш. ЧӀоагӀа терхам тӀабахийта къахьег Наьсарерча механизатора Мальсагов Османа. Цо лаьтта дика кийчдаь, агротехнико маяххара, хаипахьа дӀайийнай хьажкӀаш, техника ца тоъар бахьан долаш йоккха халонаш нийслой а хӀанз царна доагӀача тайпара гӀулакх деш ва из. Кхы а дукха ба республике иштта къахьегаш механизатораш.

Цхьабакъда, деррнгача боахамашка йоагӀача тайпара йоакхо яц Первицкей, Светличнеи технологех болх беча звеной. Цхьайолча моттигашка эшаш дола хьалаш вӀаштӀехьца дахар бахьан долаш Еррнгроссийски яхьа юкъера ювл звенош. Наьсарен производственни управлене боахамашка хӀанзле а кулгаца болх бе гектарникашта дӀателаш латт свекла йийна кхаш, цхьайола хьажкӀий звенош кулгаца оасар не дезаш я.

Боахамий кулгалхошта ха деза хьалха латтарий опыт производствана юкъеяхьар хӀанзарча хьалашка де а ца де а йиш йолаш гӀулакх доацилга, хьалха латтарий опыт йоаржаелга, из балха юкъеяхьар дангза даргдоаца гӀулакх да. ХӀара боахама кулгалхой деккхар да кердача технологех болх беча звеношта эшаш дола хьалаш Ӏалашдар, цар шоай кхашта деш дола гӀулакх кердача тайпара, Ӏилма маяххара дара мел эшар вӀаштӀехьдаккхар.

Цхьатарра дика тӀаьнинай шекара свекла Шаьла производственни управлене «Шалинский» совхоза кхашка. Цу маьхорча культура тӀехдина гӀулакх ду З. Арцуевас, Х. Исаевас кулгалдеча механизировании звеношта, хӀара гектара тӀара 300—350 центнер шекара свекла чуэ деккхар тӀаийнад звено членаша, планах хьалхаее езар 200 центнер мара йоацача. Каминулех цӀахийцача хана шоай даьшца-ноаношца цхьона кхашка болх беш ба дешархой а.

СУРТА ТӀА: аьхлагӀча класса дешархой (аьрдехьа) Амирсултанова Марем, Хамидова Тамара шекара свеклача оасар деш ба.

С. Шерипова сурт.

Тахан газета тӀа деша:

ТРАКТОРИСТА ДЕНАЛЕРА ГӀУЛАКХ

Мишта лел кхашкара балхаш

ЛОАРХӀАМЕРЧА ГӀИШЛОШТА—ДУКХАГӀА ТЕРКО

ДукхагӀа доаккхаргда «Ӏаьржа дошув»

ЯЛАТ ЧУЭЦАРА—ЛЕРТТӀА КИЙЧО

Дика тоаяьй ха бола ялаташ чуэцара йола техника Урус-Мартена производственни управлене «Лермонтовский» совхоза йиьалагӀча отделене. Совхозе эггара хьалхарчарна чакхбаьккхар из болх цу отделене Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета депутат Чагаев Имран керте латтача комплексни бригада механизаторашта, Шоашкара кхо комбайни йиъ жаткеи, кхийола инвентари боккъонца кийчйир цар. Тахан а тӀехь лерттӀа болх дӀаболабе йиш йолаш ба уж.

Ала деза, совхозерча ка бола ялаташ чуэцаче 17 комбайнаца керттера ремонт яь яьнилга. ХӀанз сихха дӀадаккха деза цхьайола комбайнаш сердали сигнали йоацаш хилар. Цу тайпара комбайнаш я цхьоалагӀчен шоллагӀчен отделенешка.

— Уж кхоачамбоацараш дӀадаха дезаш я е латта еа комбайн,—аьхаш хьахьокх тха рейдовя бригада членашна ший машин цхьоалагӀча отделене механизатора Тахаев Муса.

Тоаль яьнняц совхозе еррига жаткаш а. Иштта кхоачамбоацараш да кхоалагӀча отделене Ибрагимов Мугдана кулгалдеча тракторно-полеводческа бригаде.

Тоаянза цхьа жатка а цхьоалагӀча отделене Хатуев Ахьмада бригаде а. Цу шинна а бригада бригадираша уж тоае мукъа нах бац тха хаьаш дуьц. Из даьсса хабар да.

Чуйца ялат доа ца дара чӀоагӀа лоархӀаме да хьатташи наькъаша дика кийчдар. Цу даькъе къаьстта доккхий кхоачамбоацараш да «Лермонтовский» совхозе.

ЦхьоалагӀа отделени эггара дукхагӀа ялат чуэца дезаш я — совхозе чуэцаргдолча 2,5 эзар гектара тӀарча ка болча ялатех 40 процентал совгӀа.

Цхьабакъда, ялат чуэца хуха ха йиса еце а хьатта тоаяра вӀалла кийчъяьнц цига. Ялат Ӏодовссаде деза майда доккхий кӀоагаш а доахкаш дукха буц а тӀаьнна я. Тоаа езаш я амбар а. Тхоа беха хиларах ладар Ӏочуух амбарачу. Цул совгӀа геттара во да хьатта дӀатӀадолха наькъаш а. Цу наькъаш тӀа доахкача доккхийча кӀоагех наькъа сацна хало хургья автотранспорта. Отделене управляюща Эдаев Юпи уж кхоачамбоацараш дӀа ца дахарах бола беж совхозе кулгалхошта дӀатӀабехкаш загӀа. Бакъда, ше управляюща хиларга хьежжа из гӀулакх тоадара Эдаева даь а хӀама дац.

Уж сацна дола кхоачамбоацараш да шоллагӀчен кхоалагӀчен отделенешка а. Цига хьатташ кийча це хилараи совгӀа деха латт тараз.

Совхоза кӀезига ве хургйола кхоачамбоацараш дац уж лазкхьа дайцараш. ДӀадахача шера дукхьал наькъаш во хиларах дукха ялат дайра тха йоах совхоза комбайнераша ни. Седаева, Ковалева, Мидаева.

ДӀадаха деза ялат доадергдола кхоачамбоацараш. Сихха тоае юкейиса техника. Цунга хьажа веза совхоза директор нов. Широков, партийни организаце секретарь нов. Канмов.

«Сердало» газета рейдовй бригада: Б. МАТАЕВ — совхоза механизатор, Ӏ. ЯНДАРОВ — партийно-паччахьалкхен тӀаьхожама комитета новкъостала йолча группа председатель, М. ПАГАЛОВ — ВЛКСМ совхоза комитета секретарь, З. ГЕЛИСХАНОВ — тха сабкорр.

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВӀАШАГӀКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГӀалгӀай обкома, Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 60 (3021). | Шинарди, 9 июнь, 1964 шу. | Мах 2 кеп.

ВӀАШИ ТӀАХЬОЖАМ ЛОАТТАБУ

ДУКХА ха я дикагӀа къахьегама толамаш дахар духьа Сунженски производственни управлене «Цӏеча Эскара» цӀерахчен Кирова цӀерахчен колхозаша вӀаши яхье яний къахьега. Каст-каста тӀаийца деккхараш мишта кхоачашду хьажар духьа дӀа-хьа боагӀаш хул цу колхозий къахьегамхой.

Иштта «Цӏеча Эскара» цӀерахча колхозера механизаторий комисси яхавр 6 июне Кирова цӀерахча колхозе цига ка бола ялаташ чуэцара кийчо мишта ю хьажа.

Кийчо дика яь хиннаяр колхоза механизатороша. 11 ялатий комбайнах 10 тоаьяр, 9 ялатийн бобовни жатках 8-на ремонт яьяр, хӀаьта ялат цӀенду а из хӀатӀадотта машинаш а тоаьяр. Бакъда, деррига эуьш долча хьаьший бӀаргашта корадоагӀар кӀезиг-дукха кхоачамбацараш: е гайка мела хилар, е подшипник чӀоагӀ ца яр, е шестерия эгар, иштта кхыдараш. Комбайнашта а кхийолча машинашта а мелаца белгаловаш йора цу морча меттигашта.

Из болх цхьан-шин сахьатех баь варгва,—йоах «Цӏеча Эскара» цӀерахча колхоза керттерча инженера нов. Попова, — бакъда хӀанз це беш из битача болх сихбеннача хана денош доаде дезаргда цу морча лоадам бовцача гӀулакха.

ШоллагӀча дийнахь иштта комисси ера «Цӏеча Эскара» цӀерахча колхозе. Эггара хьалха хьежар из техника тоаеча мастерскешка. Массанахьар лостам, цӀено, цхьоаггӀа болх бар чӀоагӀа дазаделар комиссена.

Цул тӀехьагӀа № 1 йолча бригаде ихар комисси, хӀана аьлча цу колхоза еррига комбайнаш бригадашка я.

Бригада хоа аьлча, мугӀарах латта цӀена, бесараш хьекха комбайнаш, кӀал дахчал гударгаш оттаяь латта даьтта хьекха юрта боахама инвентара—хьахьокхар бригадира Н. Кузнецово ший болх дика дӀахьолга.

Техникага хьажа йолаелча комиссена из геттар дика тоаяь хилар гучадаьлар, бакъда, нов. Кузнецова наг-нагахьа цӀийволийтар новкъосташа мелаца еча белгалонаша хӀаьта а уж дукха яцар.

Укхаза 8 комбайнах 7-и, ялат цӀенду машинаш, кхийола техникеи тоаьяр. Уж дикеи сихеи тоеш, белгалваьнна къахьийгад 73 шу даьннача комбайнера нов. Железхова. 1955 шера денз болх беш я цуп комбайн, хӀанз а цӀенчарел дикагӀа болх бу цо. Иштта дика къахьег комбайнераша Пархомина, Масаева, Чихачева, кхыбараша.

Кхоачамбоацараш лахара совгӀа лоалахой опыт а Ӏомайора кировцаша, хӀана аьлча дукха дар кердадар цхьоалагӀча бригаде. Масала, силосах ларбмнд тохаргйолаш комбайна тӀа оттаи бешка, комбайнашта болх беча заправка ергйолаш бензозаправка, хӀаьта ялатий касараш хьалъэцаш йола комбайна хедарах йоалла подборщика юхе кес ӀолигаргӀоацаш оттая щиток, иштта кхы дукха. Уж деррига шоашта дӀаяздора комиссе членаша, из деррига шоайцига де лерхӀар цар.

ЧӀОАГӀА раьза хилар кировцаш шоай новкъостий «Цӏеча Эскара» цӀерахча колхозера механизатораш баха моттиг, цар бахара хьал бӀаргадайча. Дика вӀаштӀехьаьлькха столови, Ӏобуэша моттиг, телевизор, баии, баия — цу гӀулакхаша хьехьокхар укхаза механизаторий йоакхо елга.

Уж деррига техка баьлча сарраха «Цӏеча Эскара» цӀерахча колхоза конторе вӀашагӀ а кхийтта шиниа а колхоза механизатораша вӀаший тӀахьожам барах акташ оттайир.

Цу тӀа белгалдаьккхар шаккхе колхоа ялат чуэцара дика кийчьенилга а техника дика тоаилга а. Шинна колхоза механизатораш деккхарийла бир гучадаьнна кагий кхоачамбоацараш лоацнача хана дӀадаха, еррига техника бригадашка дӀаарайнга, ялаташ чуэцара боккъоца кийча хургйолаш.

Къаьстта белгалбаьккхар бригадир В. Бороплев вола Кирова цӀерахча колхоза шоллагӀа бригадаи бригадир Н. Кузнецов вола «Цӏеча Эскара» цӀерахча колхоза цхьоалагӀча бригадаи болх. Уж бригадаш массарел хьалхагӀа йистелар ремонт яь а техника бригадашка дӀаарайнга а.

ЧӀоагӀа раьза болаш къаьстар шин колхоза механизатораш.

Б. АВИЕВ.

Сигала гӀолла лела «Космос-31»

1964 шера 6 июне Советски Союзе сигала яхийтай аргӀанара Лаьттан спутник «Космос-31».

Спутника тӀа оттаьй 1962 шера 16 марте ТАСС-о дӀакхайкхаьча программага хьежжа космически аре дӀахо таххкара лаьрхӀа йола Ӏилман аппаратура.

Спутник орбита тӀа яьккхай укх тайпара параметраш а йолаш:

— Юккъьенца гобоаккха ха 91,6 минут; Лаьттан тӀехен тӀа эггара дукцагӀа йола гаьнал (апогее) 508 километр; эггара кӀезигагӀа йола гаьнал (перигее) 288 километр; орбита экватора тӀаленгахьа ластара са 49 градус.

Ӏилман аппаратурал совгӀа спутника тӀа я: орбита элементаш нийса юстаргйола радиосистема; приборий Ӏилман аппаратурай балха хьакъехьара даннеш Лаьттан тӀа Ӏочутергдола радиотелеметрически система; 20004,87 килогерца, 20007,30 килогерца, 90091,81 килогерца частотел болх беш йола «Маяк» яха радиопередатчик.

Спутника тӀа оттаяь аппаратура боаррамагӀа болх беш я. Координационни - вычислительни центре обработка ю хьаьхача хоамашта.

МАРКСИЗМ-ЛЕНИНИЗМ ЦӀЕНА ХИЛИЙТАР ДУХЬА

6 июне Москве Ленински лоамашка МГУ Актови зале болх беш ши ди даьккхачул тӀехьагӀа чакхъаьлар «Марксизм-ленинизм цӀена хилийтар духьа КПСС лоаттабу къовсам» аьнна тема а йолаш хиина общественни Ӏилмай Академе, марксизма-ленинизма Института, КПСС ЦК-арча Лакхарча партийни школа, СССР Ӏилмай Академе гуманитарни институтий Ӏилман сесси.

7-ча июне сесси къамаьлаш дир КПСС ЦК Идеологически отдела заведующе хьалхарча заместителз В. И. Снастина, СССР Ӏилмай Академе философе Института директора, СССР Ӏилмай Академе член-корреспондента Ф. В. Константинова, КПСС ЦК-арча марксизма-ленинизма Институте директора, академика П. Н. Поспелова, КПСС ЦК отдела заведующе заместителз Л. Н. Толкунова, академика П. Ф. Юдина, СССР Ӏилмай Академе член-корреспондента Л. Т. Гатовски, кхычар.

Докладчикаша Л. Ф. Ильичевеи Б. Н. Пономаревеи жоп тийлар Ӏилман сессе дакъа лоацараша къьча хаттарашта.

Сесси болх чакхбаьлчи массана раьза а йолаш резолюци тӀаийцар.

Дани, Копенгаген.

Гаммаль Страид — Копенгагена централыш улица.

АПН.

Къонабараш кхашка...

ДӀадахача шерашка сакиа ер шу долаиуш а сег ва, лаьрхӀар Троицкерча дешархоша производственни бригада вӀашагӀйолла. XIX-ча партсъезда цӀерахча колхозхошца, даьшца-наноша, хьехархошца дешархой цхьана хиначa собране 120 саг юкъе воагӀаш дешархой производственни бригада хьайир. Бригадираллз хержар 7-ча класса дешархо Золин Саша. ВорхӀагӀча классе мара деша ца вагӀе а кхоалагӀа шу да Сашас колхоза кхашка къахьега.

Соахка дешархошта тӀачӀоагӀдаьлар 270 гектар лаьтта, укх шера из майда йиъ бӀаьнега дӀакхоачае лаьрхӀар цар. Цу гӀулакха раьза хилар колхоза правлени а. Дешархоша деккхар тӀанйцар 277 гектара тӀа «Буковинская-3» яха хьажкӀаш дӀа а йийна хӀара гектара тӀара 40 центнер фуалъяьхача хьажкӀий чуя.

ХьажкӀаш дӀаерал совгӀа 42 гектар доакъара лаьрхӀа свекла, 15 гектар кабуц, 30 гектар коартолаш (шоаза юаргйолаш ба), иштта помидораш, хохаш, кхийола культураш дӀайийнай дешархоша. Сийн а денна дӀаэттад хьажкӀаш дӀайийна кха, укх деношка оасара арабаргба дешархой. ХӀаьта коартолашта, кхийолча культурашта хьогте а оасар даь йистебаьннаб. Кхаь группана екъа а енна къахьегаш я дешархой производственни бригада.

Троицкера цхьайтташерарча школе производственни дешар Ӏомаду. КӀаьнкаша кардерзаю шоферий говзал, хӀаьта йиӀигаша — доахаи леладерий. ХӀанз йиӀигаш (17 саг) колхоза шурий-товарни ферме практиках я. ЧӀоагӀа раьза ба царна доаркаш. Ӏунал де харал совгӀа доахаи летта а Ӏомабенаб уж. Шин кӀира йола практика чакхъяьлча шоай производственни бригадаца болх бе гӀоргба уж. Цар практика дика чакхъякха вӀаштӀехьдоал дешара шера теори дика Ӏомаярах. Доахаи леладара лард хьехача зоотехника нов. Р. И. Стародубцевас безам болийтаб дешархой балхана.

Колхоза гараже производственни практиках ба шоферий говзал Ӏомаеш бола производственни бригада членаш — кӀаьнкаш. Уж верригаш а 16 сег ва.

Колхозо хьожадьча лаьттал совгӀа школа дешархой шоай а йоккха участок я, дешархоша овлача тайпара «тха парник». Цхьа гектар долча лаьтта тӀа дӀайийнай кабуц, помидораш, шекара а доакъара а свекла, иштта кхы.

Дог гӀоздоаккхаш оасарах цӀена, мугӀараш нийса долаш да кха. Укхаза дика хоалу берашта къахьегам безилга. Кха массеxх даькъа дийкъа да. Дукхача тайпара культураш я укхаза. Районе мел йолча школай опытни участкел дикагӀа я из. Цигга я теплицаш. Колхоза лаьрхӀа дукха рассада кийчъяьй дешархоша, къаьстта помидорий яр а йолаш. Геттара дика болх баьб цига Троицке школа комсомола комитета организаце секретарь Холейко Тамара кертте латтача группас. ХӀара денна участке шишша сахьата болх беш хулар 4—6 дешархо. Де дезача оасар дора, хий тохар, рассада кийлхйора. Баьча балхах беркат даьлар.

Лохерча классашкара деиз Ӏомабу Троицкерча цхьайтташерарча школе дешархой къахьегам беза. Из бӀаргагу школа хоа дешархоша кхедаьча зизашка хьежача. Хоза кӀувсаш сацна йиъ саьца, герга лаьттан чӀегилгаш хозьяьй зизаша. Производственни бригада членаша кулгал а деш хьалкхедаьд уж. Школе, школа хоа, колхоза кхашка мел деча балхашта юкъе дакъа лоац дешархой производственни бригада членаша. Дешархоша лерттӀа болх бергболаш дика хьалаш вӀаштӀехьдаьхад XIX-ча партсъезда цӀерахча колхоза кулгалхоша (председатель нов. Шумилов, парторг нов. Червинская).

Соахка республике хиначa дешархой производственни бригадай слете хьалхара моттиг яьккхар Сунженски района дешархоша — царна елар республика просвещение министерства а ВЛКСМ обкома а дӀа-юха тела ЦӀе байракх а маьхера совгӀаташ а. Района школай производственни бригадашта юкъе а хьалхара моттиг яьккхар Троицке цхьайтташерарча школа дешархой производственни бригадо.

Р. МУЦОЛЬГОВА. (тха спецкорр.).

Оренбургска область. Областе доаэонел гаьнна ераьха йоазаш е «Восточный» яхача совхозе механизатора А. В. Синарске цӀи. Соахка зиба лаьтта оахача хана ше цхьаиве ши трактор лелайора во. Дукха ха йоаццаш Къилбаседа-Кавказски машинашта тохкам беча станица тохкам баьб шишша агрегат цхьана йолаш лелаергйолча Синарске аьча механически устройствана. Ший лакха эффективность даьхьеккхача цу устройства лакха мах баьб паччахьалкхен комиссе. ДӀахо производственни тохкамаш даре хӀанзе а кийчъеш я кхаь вариантех йола Синарске устройства опытни чертежаш — «ДТ-54-ан», «Т-74», «ДТ-75» яхача тракторашта.

Дукха хана денз тӀехьаюсаш хьаенача «Восточный» яхача совхозерча тракторни бригадана керте эттар Анатолий Васильевич. ХӀанз цун бригаде болх бе кхы а баьхкаб къона механизатораш, юрта боахама механизаце училиша йистеяьккхараш. А. В. Синарске саббаратӀа а тӀагӀертта а Ӏомабу нагирхой, ший балха опыт а практически навыкаш а вӀател царна. ВӀаьсти кхашка деча балхаш тӀа бригадо дика тӀехкхоачашдю заданеш. Эггара хьалхаро нараш оахача хана цхьан трактористо ши агрегат лелаергйолаш Синарске устройствах пайда эц.

Сурта тӀа: (аьттехьаре лоадехьа): Синарский Анатолий ший бригадацарча къонача механизаторашца Иванов Викторца, Смирнов Николаевца, Воронов Петрца.

Б. Клеиницера сурт. ТАСС фотохроника.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ИШТТА БОЛХ БУ ТХА ПАРТОРГАНИЗАЦЕ

ПАРТЕ ЦК декабрьскии февральскии Пленумаш хинначул тIехьагIа массехк бутт бьлнаб. Цу хана чухь цхьабола болх баьб цу Пленумий решенеш кхоачашъеш. Партийни а болхлой а собранеш хирлай, бурув деттараштеи хIьата иштта коммунистически къахьегама а быта а школашкеи дIайовзийтар КПСС ЦК Пленума материалаш, социалистически декхараш тIаийцал, уж кхачашдеш бокхха болх а бу.

Партийни бюро членаши тха пропагандисташи каст-каста хул бригадашкеи цехашкеи, хIара болхлочунга инженерно-техническ болхлочунга цу Пленумий решенеш дIайовзийташ кхетама болх бу. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша шерра, массе оагIорахьа болх беш я семилетка ялхлагIча шера плани социалистически декхараши кхоачашлара болхлой оарцагIбахара.

Бурув деттараша, «Красный молот» заводе болхлой тIахьехам хьал а нийца, шоашта декхар тIанйцад ах шера план 10 июнь тIаккхоачвых йистеяккха, планал совгIа 1000 метр бурув тоха, мастер Г. Ф. Панков керте латта коммунистически къахьегама бригадо толамца бурув теха № 836 йола скважина эксплуатаце дIаяла. Прораба нов. Елица бригадо 20 июнь тIаккхоачаш хьалъяь а монтаж хь а йоаккхаргья № 842 йола буровой.

Планал совгIа къахьегама оасарле 1 проценти бурув тохара балхашка дIадодер 1 проценти лоне, рационализаторски предложенеш юкъейоалларах 20 эзар сомел кIезигагIа боацаш пайда баккха декхараш тIаийцад. Уж толамца кхоачашдеш да. Бурув деттарий коллективо цхьайтта ди хьалхагIа кхоачашйир мой бетта план.

Бурув деттарашта юкъе болх дика а дукха а барца белгалъяьлар бурув деттача мастера коммуниста Г. Ф. Панкова бригада, группорг П. Н. Кривоносов, профорг А. М. Черноев. Цу бригадо толамца бурув теха яьккхар шоллагIа йола скважина. Бурув тохача конторе эггара хьалхагIа лурашца коммунистически къахьегама цIи елар цунна. Хьалхарча квартала бурув деттача участкашта хьалхле лелаергйолаш лакхбир оаха техникаш К. П. Забавин, С. Х. Цолаев, инженер В. Эдилсултанов. ГIулакх дика довзаш бола инженераши техникаши балха керте эттача скважинаш яхара болх дикагIа а ханнахьа а бе, производственни заданеш кхоачашъе йолаелар. Бакъда цу балха новкъарле ю материально-техническ снабжени мела хиларо, болхлой а инструменташи материалаши тIакхахьа а транспорти буровайшта тIаволха дика цхьакъаши ца хиларо. Дукха ха дIайоаккх цу кхоачамбоацараши болхлошкара, инженерно-техническ болхлошкара.

БОЛХ дикагIа вIаштIехьбаккха а болхлошта кхетам бала а дерхIаш мастер-организатори коллективана кхетам лури яха доше а оттадаь, йийла партийни собрани йир.

Цу собране решенех мастераш мукъабоалийтар шоай доацача снабженчески а кхи цох тара долча а гIулакхех, йиш хилийтар царга производственей болхлошта кхетам баларах дукхагIа ха дIаяла. ХIана администраце болхло дIавахкхаш мастер раьза воацаш.

Коммунистически къахьегама сийлен цIи яккха къовсам лоттабеш я бригадаш цехех еррига бурув детта коллективаш. Бурув деттача мастерашеи партгруппашеи айхха бувзам лоттабу шоаш шефски воакъостал деча № 3 йолча юкъерча школаи № 4 йолча интернатеи дешархоща. Производственникаш школен дешархой а хьехархой а буровойшкеи ух, цхьана арадоах цар пенгазеташ, цхьана кийчду тIаэца декхараш. Бурув деттача болхлошеи дешархошеи цхьана йир «Вай коммунизма новкъа долх» яхача темах йола кагирхой сайре. Еррига бригадашке арахецаш я къахьегама листокаш, хьалтеха доах тIаийца декхараш, плакаташ. ХIара денна баьча балха итогаш а йийц, уж доска тIа дIаязъю.

Шу дIадоалуча хана къахьегама оасарле лакхъяра а бурув деттача балхашка дIалодар лохляра а дешах йола конференци йир. Цул тIехьагIа дена бурув детта мастераш, участкай начальникаш хьатIайоагIача а дIайодеча а материалий учет лелае баьлар, хIана царна хоа шоашта мел материал еш, мел дIайода. Беркат даьлар цу конференцех.

Март бетта йир бурув тохара балха эттара а лоархIамегIа долча дешах — бурув сихагIа тохара наькъе 4 дешах йола технико-экономически конференци. Ше доклад еш бурув тохара конторе технически отдела начальника Ф. Т. Губиева масалаш доаладеш кийчъя диаграммеш хьахоакхайи дийцар бурув деттача бригадай балха толамех а кхоачамбоацарех а. Бурув тохара болх сихбара йола дукха торонаш гучаьлхар. Ше къамаьл деш бурув деттача мастера А. Л. Майстренкос гучаьхар бурув тохара режима кхоачамбоацариш, белгалдаьккхар грязови насосашта хьатIакхуха клапанаш дика ца хилар. Бурув тохача участка начальника Забавина дийцар бурув деттача остай балхах. ГрозНИИ конструкцех даьча осташа дика тох бурув, аьлар цо, бакъда уж тоьаш дац. Лоабата маркхалаш кийчдеча лабораторе заведующе С. Е. Брагинас дийцар реагенташца лоабата маркхал кийчбара дош. Маркхал мабоаттIара хьабара яа реагенташ тоьац, аьлар цо.

Экономически совета заседание а ювцаш дукха дика предложенеш оттаьяр цу конференце.

Нов. Бузулуцкий председатель волча буровой комитето хан-ханнахьа ю социалистически яхьа итогаш, бригадни собранеш, яхье котбаьнараш доска тIа дIаязбу, царна карара кара тела цIе байракхаш тоа, кIаьта балха тIехь ледарло ераш «Прожектора сердала кIал» яхача сатирически газета тIа боах. Тха бурув детта контора «Малгобекнефта» НПУ № 1 йолча бурув деттача конторана яхь лоаттаеш я. 4 бетта баьча балха яхьа итогаш а яь, уж йийцар коллективе. Тха коллективаа толамаш тIоша яхь лоаттаечун дарел тIех дар. Хан-ханнахьа болхлой собранеши совещанеши ю. ДIадахача шера парторганизаце пхиъ мара яцар партгруппа, кIаьта хIанз юкъарчал доацаш производстве болх беш пхийс я уж. Цу тайпара, рузкъа шоай кулгаша хьадеча балха юкъе дакъа доацаш берригача коммунистех 70 процент да.

Партийни организаце хIара бетта план оттаю ше беча балха, цо хьажа а хьеже, чIоагIъю комсомольски комитета план а. Парторганизаце вIашагIа а теха болх беш я опыт бола коммунисташ А. А. Рыбин, А. К. Шаповалов, Д. С. Блажко, Н. А. Николаенко церте латта администраце балха партийни тIахьожам лоаттабу йиъ комисси. Цу комиссеша партсобране дуаца дешаш кийчду, хIаьта цар отчеташка ладувгI партбюро заседанешка. Партгруппоргашца хан-ханнахьа семинараш ю.

УКХ ШЕРА КПСС членалла хьаийцав дикагIа вола 8 производственник. Кьоначa коммунистаща КПСС Уставахи Программахи лаьца беседаш а семинараш я ю, дIакхетабу уж цар производстве авангардни лоархIам хиларах. Юкъерча звенох болча производства командирашца хан-ханнахьа семинараш ю. Цу семинарашка дувц коллективна вахара, технологе, балха алапе, дикагIа йолча опита дешаш. Парторганизаце баьха тьнаре новкъостал ду С.-А. С. Ибрагимови П. П. Селиверстови керте латтача партийно-паччаьхалкхен тIахьожама группо.

118 саг дешаш а волаш коммунистически къахьегама йиъ школа а промышленноста экономиках йола цхьа семинар а яр. Царна хьалхле лелайора опыт йолча коммунисташа инженерашеи техникашеи П. К. Вильцинга, С. Рубанка, И. В. Мальцева, С. А. Темираева, А. А. Рыбина.

ХIанз мастерий школе 8 саг, заочно вузашка, техникумашка 15 саг на дешаш.

Цу тайпара дешара тайп-тайпарча заведенешка дешаш а хиниаб, деша а багIа берригача болхлоех 90 процент иах.

Дешара шера Iоналеш йола материал пропагандисташа айхха ювзар КПСС ЦК декабрьскии февральскии Пленумай решенеш тIа оттадаьча декхараша маьлхара производствана. Дувцачунга дика ла а дийгIе, тIехьагIа шоай практически балха тIа пайда ийбора цох. Цуна тешал ду 1963 шерачул укх шера бурув дукхагIа тохаро, скважинаш дукхагIа эксплуатаце дIахларо, метр бурув тохарга дIабода иах соаккхарчул 13 сом кIезигагIа хиларо.

18-ча мае коммунистически къахьегамен бытен школашка «Коммунистически хьисапе деша, болх бе, вaхa» аьнна йола итогаш занятеш хилар. Предприяте болх тоабергбола дукхха дика предложенеш йоалайир деша баьгIараша. Бакъда, хIанз а дукха да коллектива юкъе кхоачамбоацараш, дукха къахьега деза уж дIададахара, кIаьта «Гипрогрознефта» институт декхарийла я тхона бурув тоха скважинаш шоай хеннахьа проектно-сметни документацеца Iалашъяра новкъостах да.

Оаха къовсам лоаттабу тхоай предприяте экономика тоаяра, укх шера тIаийца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдара, тхоай предприятел коммунистически предприяти яра тIехьа.

С. ГОСТИМИРОВ,
«Малгобекнефта» НПУ № 2 йолча бурув тохара контора партбюро секретарь.

ВОСКРЕСЕНСК. (Московски область). Хьалхара аргIа 1962 шера болх бе йолаяллийта йола Афанасьевски карьер шиъ проектни низага дIакхаьчаб. Укхазара Iалаьмате йоккхийча вIа боахача экскаватораща йоахаш йола мерзели кIиркхерен гордерча цементни заводашка дIакхухь 50 тонн мухь бохьалуш йолча самосвалаща. Денкеи бийсанкеи 11 эзар тонн бедал йоал карьерера.

Сурта тIа: Афанасьевски карьера панорама.
В. Мусаэльяна сурт.
ТАСС фотохроника.

ЛИТОВСКИ ССР. Сихьаха темпашца дегIаух республике радиотехнически промышленность. ТIа-тIа дукхагIа цунна эшараш дикка доккхача дакъе Iалашдергдо Паневежисе хьалъеш латтача электровIанарий трубкай заводо. Мехкарча цу тайпарча предприятешта юкъе эггара йоккхагIа хургья из. ГIишлонхой коллективо хIанзле хьалъяь а яьха дIаеннай еррига керттера производственни корпусаш. Цар чу хIанз оборудовани вIашагIйоллаш латт.

1965 шера телевизорашта лаьрхIа хьалхара кинескопаш арахецаргья заводо.

Сурта тIа: электрически оборудовани вIашагIйолла кийчъеш ба слесараш К. Чеканаускаси (аьрдехьа) Г. Повилониси.

Б. Бучялиса сурт.
ТАСС фотохроника.

ТIЕХЬАДИСАЧУНЦА—КЪОВСАМ

РАЙОНА кагирхой коммунистически уйлаца хьалхехебара хьекъехьа доккха а шIенхаштера а къамаьл хилар дукха ха йоацаш цхьана хиннача ВЛКСМ Наьсарен юртен промышленни комитетий пленуме.

Района кагирхой коммунистически уйлаца хьалхехебара болх иишта латт дувцаш Наьсарен производственни управлене парткома секретара вечестителa нов. Н. С. Ургапова доклад яьчул тIехьагIа, массане дIа-хьа а вцаш дукха къамаьлаш дир пленуме дакъа лоацаш хинараша.

Пренешка къамаьл даьча зооветтехникума комсомола комитета секретара нов. Хаджиев Махьмада долчa бесса дийцар кагирхой кхебара техникумо болх миишта бу: «Юхханца кIезига уйла йора оаха тхоай кагирхошта хьехам балара дешай, — йоах Хаджиева, — из бахьан долаш студенташта юкъе картех ловзаш, къаракъаш мелаш, тайп-тайпара хулиганкски гIулакхаш леладеш моттигаш нийслора. Из гIулакх чIоагIагIа новкъа даьлар техникума комсомола комитета, цул тIехьагIа къаьстта уйла тIаккхийтер оаха кагирхошта хьехам балара дешашта. Цудухьа хIанз тхо долча болх беш а художественни самодеятельность, тайп-тайпара спортивни секцеш я, каст-каста диспуташ а кагирхоша салоIа сайренаш а хул. Кагирхошта хьехам луш оаха беча тхоай балха тIа тхона дика новкъостал хул лоалахошцарча тха доттагIалах. Художественни самодеятельностеи спортен коллективашта юкъе каст-каста бувзамаш хулаш хиларо дика новкъостал ду тхона тхоай доттагIал чIоагIдара».

Шиъ къамаьлех дикка доккха дакъа района кагирхой физически укхаIналца кхебара юкъерча кхоачамбоацарашта хетадар нов. Хаджиева. ВIаштIехьа гIулакх дий Наьсарен-Вокзале санна йолча йоккхача юрта шиъ стадион ца хилар а хIаьта из бахьан долаш спортсмений шоаш болча кхачахьара спортивни коллективаш тIаийе йиш йоацаш хилар а. Стадион ца хилар бахьан долаш спортах ца а ловзаш, кхы хардахьардараш дош хул Наьсарен-Вокзалера кагирхой.

Районни центре стадион а спортивни майдаш а хьаиза ярг ца халирах дийцар спорта мастера Оалоев Зяудинеи пленуме дакъа лоацаш хиначa кхычари. Цудухьа «Электроинструмент» яхача завода юкъе общественни хьисапе стадион хьалъе аьнна дика предложени масса раьза а волаш хьаллаьшар пленуме дакъа лоацаш хинараша.

Кагирхой бIубенни хургболаш, общественни хьашташ шоайчарел лакхагIа лоаттаергболаш, лоачъоршца, дер вейнараша машар хургболаш кагирхой хьалкхебара «Назрановский» совхозеи «Электроинструмент» яхача заводеи комсомольски организацеша миишта болх бу дийцар пленуме къамаьлаш даьча «Назрановский» совхоза хьакхий фермерча болхлочо Урожаев Алексея а «Электроинструмент» яхача завода слесара нов. Точиев Iалауддина а. «Уж дешош кхоачашдара, — йоах нов. Урожаева, — тха комсомольски организацена хIанзле а дика хIамаш карагIдаьннад. Из дика хьаьхоьх укх тайперча масало. Эггара хьалха СТФ-е «КП» отряд вIашагIъеллача хана цук балхаца дакъа лоацаш берригаш а массехк комсомолец мара вацар. ХIаьта хIанз «КП» балхаца дакъа лоацаш ба общественни хьашташ дизза берригa комсомольцаш».

Шоай къамаьлаш школьникашца беча хьехама балха дешашта хетадир нов. Даскиев Русланеи «Сунжанефта» НПУ газосварщика нов. Блохин Михаилеи. Из лоархIамера дош кхоачашдара комсомольски организацеша шоай балха юкъе дукхагIа чуоза беза коллективни вожатеш. Мастера Бородашке бурув деттача бригадо шефство лелаерах Карабулакерча юкъерча школа 7 «А» классерча дешархой дисциплина чIоагIъяларан дешарах дикагIа кхетарах мел пайда баьлар дийцар Блохин Михаила пленуме дакъа лоацарашта.

Района кагирхошта коммунистически хьехам балара дакъе комсомольски организацеша дукха толамаш кхы а доккхагIа хургдар, нагахьа санна ширача замах юхедисача воча гIулакхаша цуна новкъарле яь хиннацаре, буржуазни идеологи Iаьткъа еаре. Вай беча хьехама балла цу бахьанаша мел новкъарле ю а царца къовсам миишта лоаттабе беза а дийцар шоаш къамаьлаш деш нов. Жеребненкос, халкъа театра режиссера Булгучев Махьмада, ВЛКСМ Наьсарен юрта комитета секретара нов. Мякиев Османа. Цар шоай къамаьлашка белгалдаьхар ширача замах юхедиса во гIулакхаш вайна юкъера дIа ца далара керттера бахьан комсомольцаша царна дукхьала боаггIаш бола къовсам ца лоаттабелга хилар. Цхьаболча комсомольцаша ширача замах юхедисарашца къовсам ца лоаттебарал совгIа, царца машар лелабу, хIаьта из бахьан долаш шира гIулакхаш кхы а дукхагIа даржара новкъостал а ду.

Пленуме дакъа лоацараш къаьстта раьза хилар «Ширача замах юхедисарашца лара къовсам» аьнна дешаз а йолаш чакхдаьннача Мякиев Османа даьча къамаьла. Ше къамаьл деш нов. Мякиева Пленуме дакъе лоацарашта дийцар ширача замах юхедисача гIулакхашца а буржуазни идеологеца а къовсам лоаттабара районни комсомольски организаце беча балхах. Районерча дукхача комсомольски организацешка хIанзле вIашагIа а ехка болх беш я кагирхошта юкъе лелача ширача замах юхедисача гIулакхашца къовсам лоаттабелга декхар а долаш йола комсомольско-кагирхой постащ. Ше пайдане хилар хьахьекхад хьехама балха цу формо. Из болх къаьстта дика чакхбовхаш я «Ингушский» совхозера, «Кавказ» яхача колхозера, дукхача кхыча организацешкара контрольно-комсомольски постащ.

Кагирхошца беча хьехама балха юкъе лоархIамера моттиг лаца декхарийла ба района культурно-сердалон учрежденей болхлой. ДукхагIча хана чу балха тIа хила хьакъ доацаш бола болхлой нийслу цига, хIаьта из хул, — йоах нов. Мякиева,—клубий, библиотекай болхлой хоржача хана комсомольски активисташ юстара латташ хиларах. Цудухьа цIерах санна кагирхоех уд цхьабола «культура болхлой», кIезига хул уж царца. Уж тайпа «болхлой» хIанз а балха тIа лелабу культура отдело.

Комсомольцаша доккха дакъа а лоацаш чакхъяьннача цхьана хиннача пленумо шерра программа тIаийцар района кагирхошта коммунистически хьехам балара болх тоабара.

Пленуме комсомольски билеташ а делар, комсомольски гIулакхаш а тIадехнар тIехдика дийшача дешархоштеи производстве хьалха латтача къоначa болхлоштеи.

Цхьанакхийттача пленума балхаца дакъа лаьцар Наьсарен промышленни парткома секретара нов. А. К. Колзоева, ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома отдела заведующе заместителa нов. Э. Исаева.

А. ПЕНЬКОВ.

ПХИ ДИ ХЬАЛХА

Семилетка ялхлагIча шера хьалхарча ах шера план ханал хьалха кхоачашъяра йола «Красный молот» яхача заводе болхлой инициатива хьаллаьца хьинаре къахьегаш ба «Старогрознефта» НПУ цхьоалагIча промысла мехкдаьттахой.

Укх шера хьалхарча ах шера план 5 ди хьалха кхоачашъе дош деннад тха промысла коллективо,—йоах промысла вокхагIволча инженера Бизяльский Александра. Денна дош дизза кхоачашдеш ба мехкдаьттахой. Укх шера планал совгIа промысла коллективо арахийца мехкдаьтта ицгаш эзараш тоннаши, хIаьта газ миллионаш кубически метраши я.

Социалистически яхьа хьалха латтачарех я Р. Хачатурова кулгалду Хан-Кертера коллектив. Цо шиъ декхараш тIехкхоачашду. Къаьстта дика болх беш ба операторaш нн. Н. Мурадян, А. Лобов, В. Финогин, А. Джабраилов, газосварщик А. Синщев, Ю. Князев, кшттa кхьбараш.

А. ТИЩЕНКО.

Къахьегама вахте

Грозненски локомотивни депо коллективо ах шера план ханал хьалха кхоачашъяра керда социалистически декхараш тIаийцад. Цо дош деннад еррига скори, пассажирски, мухь дIаюха кхухьа поездаш ахкана расписанех лелийта, хIаьта локомотивашта ремонт яра ах шера план 25-ча июне кхоачашъе.

Уж декхараш ше толамца кхоачашдерехиларах дов тийша я коллектив. Ханал хьалха кхоачашъяьй пхе бетта йола ремонт ярeи мухь дIа-юха бахьареи план.

2-ча июне 21 минут тIехьаюсаш хинна Ростовера Баку йодаш хинна № 89 йола поезд город Дербентера город Грозне шиъ расписанех хьаьхачийтар машиниста нов. Беркидзеи цун гIонча нов. Дикалеи. Иштта тIехьаюсаш хинна поезд графиках кийсбир машиниста нов. Ивановеи цун гIонча Лукьяновеи.

Хьинаре къахьегаш я локомотивашта ремонт еча цеха коллектив. Май бетта план ханал хьалха кхочаш а еш планал совгIа ремонт яь арахийцай цхьа локомотив. ХIара локомотив планах лаьрхIачул цхьа сахьат хьалха ремонт яь арайоаккх цеха болхлоша. Российски Федераце фонда юкъе цар дихьар 119 сом ахча да.

Г. ФЕДОРОВ.

АХ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Денгара денга хьинар совдоаккх къахьегаш я «Октябрьнефта» НПУ телемеханизировани промысла коллектив. Красномолотовций болам хьал а лаьца хьалхарча ах шера план ханал хьалха кхоачашъяра дика къахьегама толамаш даьхад цо. Пхе бетта газ мехкдаьттан дакхара план 5 ди хьалха кхоачашъяьй промысла болхлоша. Цу юкъа планал совгIа йар пачхахьалкхена дIаденна мехкдаьтта массехк эзар тонн я. Июнь бетта хьалхарча деношка къахьегама темпаш кхы а лакхъеш къахьегаш я установка коллектив.

ДIадахача пхе бетта планал лаьрхIачул совгIа къахьегама оасарле 4,1 процент лакхъяьй, хьадоаккхача мехкдаьтта цхьан тоннага дIадодар 4,6 процент лохдаьд. Цо торо хилийтай Российски Федераце 30 миллиард фонда юкъе 25 эзар сом ахча даьха.

Ши-шех хьахнина дац уж къахьегама толамаш. Хьинар яхо ца деш коллективо болх барех яннад уж. Ер шу доладеча дена промысла балхлоша кийчъяьй 150 геолого-техническ мероприяти. Капитальни ремонт яьчул тIехьагIа хьалха болх ца беш латта ялх скважина болх бе йолаелар. Уж санна йолча мероприятеша торо хилийтай планал совгIа эзараш тоннаш мехкдаьтта дакха. Технологически мероприятеи йича № 20-11 йолча скважине деннеи буссеи совдаьнна мехкдаьтта цхьа тонн я. Иштта аасамдаьннад №№ 18-8, 207, 122-14 йолча скважинашкара хьадоаккха мехкдаьтта.

ШоаллагIа мехкдаьтта дакхара методах пайда эцарах дикка аасамдаьннад «Iаьржа дошув», илаи тIехкхоачашъе а вIаштIехьдоалийт. Уж методаш цу промысле шерра билла юкъеяккхухьаш я. Промысле хьадоаккхача мехкдаьттах аьлагIа дакъа цу методашца доакхх.

Ах шера план ханал хьалха кхоачашъяра яьржача социалистически яхье хьалха латташ я Ананьев Анатоле кулгалду коммунистически къахьегама сийлен цIе лелаю бригада. Пхе бетта план бар I дa хьалха кхоачашъяьй цо. ХIанзалца хьа планал совгIа арахийца мехкдаьтта бIаьш тоннаш я. Иштта дика къахьегаш я нн. Авакяна, Хугалашвиле, Лукьянова кулгалду бригадаш.

Мехкдаьтта дукхагIа дакхара дика къахьийтад скважинашта даьттана кIала ремонт еча цеха коллективо. Укх шера иха бIаь совгIа скважинашта даьттана кIалха ремонт яьй цо, царех 92 процент скважинашта ханал хьалха яьй ремонт. Ремонтин балхашта механизаца еш болх нийса вIаштIехьбаккхарех пхе бетта план 125,9 процент кхоачашъяьй цеха болхлоша. Цу цеха бригадашта юкъе дикагIчарех лоархIаш я мастера Дроздов Валентина кулгалду бригада. Ах шера план 28-ча мая кхоачашъяьй бригада болхлоша, хIанз шоллагIча ах шера чотах къахьегаш ба уж. Укх деношка кIора смена норма 130—136 процент кхоачашъеш ба болхлой, царна юкъе ба нов. Терепа бригадацара болхлой. Иштта дика къахьегаш я нн. Симохаева, Ногоанова кулгалду бригадаш.

«Красный молот» яхача завода коллектива инициатива хьал а лаьца телемеханизировани промысла коллективо дош деннад мехкдаьттен газ дакхара ах шера план 24-ча июне кхоачашъе. Цу дашаье дика толамаш доалаш къахьег цо.

Г. ЛУКЬЯНОВ,
«Октябрьнефта» НПУ производственно-технически отдела начальник.

«Малгобекнефта» НПУ Ленина орден долеча мехкдаьтта промысло ах шера план ханал хьалха кхоачашъяра къаьстта дика къахьегаш я мастера Назадзе Христофора кулгалду коммунистически къахьегама цIе долаш бригада. Укх шера цо планал совгIа пачхахьалкхена дIаденна мехкдаьтта массехк эзар тонн я.

Сурта тIа: (аьрдехьа) бригада мастер Х. Назадзе, вокхагIа вола оператор Х. Котиков.

Н. Кобиашвили сурт.

«СЕРДАЛО»
2 агIо. 9 июнь 1964 ш.

СихагIа хьалъе лоархIамера гIишло

Грозненски нефтеперерабатывающи [illegible] а парафинови цеха [illegible] аргIа. Цига къахьегаш я нов. Лагунова кулгалду генподрядчика СМУ-7 коллектив нов. Змерлошвиле кулгалду субподрядчика № 7 йолча треста СМУ коллектив. ДIадахача шера хьалъе болхлой керда парафинови цехи АВТ яха пусковой комплекти. Комсомольски ударни лоархIамера тIишло хьалъечара сурт ба да. Парафиново цеха керттера объекташ йостелла гаьна а. Парафини кислотаца-щелочни цIенду установка хьалъяра де [illegible] 80 процент мара даь даьнадац. Кхы а совгIа дел балхаш цехера технологически трубопроводаш. [illegible] монтерски хьалъеча.

Дукха хIана [illegible] вIашагIъеллай объект. Цига хIаьнчул тIехьагIа тIаа [illegible] вакуум-фильтр; хладагаш продукци ю сепаратор, БН-120 яха электродвигатель, иштта кхы дукха а цига йола оборудовани. 15-ча июне [illegible] хилийта [illegible] оборудовани. «Грознефтехиммонтаж» кулгалдой сихха оарцагIбоала беза уж оборудовани сихагIа хилийтара. [illegible] вIаштIехьбаккхаь генподрядчика. Кхоачамбоацаш болхлой бац. Дукха [illegible] «Пищехимия» хьалъечо вакуум-фильтрашкара кхоачамбоацараш дIаяхалаш. [illegible] оборудовани [illegible] кхоачамбоацар доацаш. Къаьстта [illegible] фильтрашта [illegible] кхоачамбоацарашка.

Кхы а совгIа сурт да АВТ яха установкеи керттера газа установкеи хьалъечара дар. Цига де деза балхех дIа даьнна балхаш 10—12 процент мара дац. Укх шера хьалъе [illegible] а уж объекташ. Цхьа шера бетта хьалийна [illegible] 7140 эзар сом гIишлон-монтажни балхашта лаьрхIа хилийтад. Укх шера хьалхарча бIаь бетта дIахилийта [illegible] 1191 эзар сом да, цох гIишлон-монтажни балхашта дIахилар 1140 эзар сом а долаш. Из болх иштта ба лелар керттера бахьан да генподрядчика СМУ-7 коллективо болх ца вIаштIехьбаккхаш хилар, гIишлон материалех болхлойи кхоачамболаш ца хилар. Шие сменах бергболаш вIаштIехьбаккхабан болх. «Гипрогрознефта» коллективо шиъ хан-ханнахьа хилийтац еш документаш. Керда балха чертежаш укх шера февраль бетта мара хьадIаденнар. Уж санна дола кхы дукха кхоачамбоацараш да лоархIамера гIишло хьалъеча.

«Нефтехимзаводни» яхача объединене кулгалкой декхарийла ба берригa теркам тIа а бахийта лоархIамера гIишло сихагIа хьалъяь яккхара оарцагIбоала.

Б. КОСТОЕВ.

СПЕЦИАЛИЗАЦЕ БЕРКАТ

Хlанэ ши шу дизад тха совхоз доахан кхоаба боахам лоархlаш йола, хlьта хьалха-м оаха товарни ялат дакхха ка бола культураш а кхеьй, чуоттадьи доажадеши доахан а кхаьбад, кхьметтел шура яьхай.

Наьха къахьегам, техника, ахча доагlача а ца доагlача я дlа-хьа а дийхьа доаттадора, хьахур доадама хlама дацар. Шоаш сендухьа къахьег хьдда хоаш бацар болхлой.

Тхоай отделене гlулакхаш дувца безам ба са. Хlанэ укх сахьата чуоттадь а доажадеш а кхоабаш 2650 бежани 2288 хьакхей я тхога. Хьайбай боахаме лоадама механизаци яьцев, цу дерригаче хьайбашта гlулакх деш, кхьметтел эттара халагlча хана а, тlех хилча а 200 саг мара хилац. Цул совгlа, цу наха 3300 гектарел тlех юртбоахама культураш а кхею.

Специализаци яро тхога йиш хилийтар къахьегама оасарле лакхъе, продукци дукхагlа яха, из яккхарга дlабода мах лохбе, ахчен материалёши кхое.

Дlадахача шера велоев продукци ярхецара план 109 процент кхоачашйир оаха, алапех 50.304 сом кходир. Тха отделенерча хьайбаш леладерий къахьегам дикка аттача баьккхаб тха механизатораша. Эlамига механизаци яьй цер СТФ. Коммуниста воа. Хасбулатова кулгалдеча, кхаш леладеча тракторни бригадерча рационализатораша хьеш хела а йоацаш, балха чlоагlа аьттув беш а йолаш йола доакъараш тlадоттарги доакъараш декъарги хьаяьй, массехк самокормушка яьй, хьайбаш чудоаххаду отараш цlенденча кlезиг-дукха механизаци яьй. Цу гlулкхо тхога йиш хилийтар хьакхарч лелаерашта мукь дукхагlа тlабилла. Масала, хьакхарч кхоабача фермерча бригада хlара члена 300—350 хьакха кхоач, нормах кхача езар 170—200 хьакха мара йоацача метте.

Цул совгlа, механизатораша гlув тоаьй, цигара яьна доахап леттача дlакхачалца хий дlаахь турбаш а ехка, хьалхагlа хий кхухьаш хинна автомашина мукъаллийтай.

Къаьстта чlоагlа лоархlам бу оаха продукци яккхарга хlабода мах лохбара дета. Укх шера юхье деиз тела йолаяь доахан дикагlа оцда доалийташ йола стимулятор В-12 хlанз а доакъарий рациона юкъера ца йоаккхаш тел оаха. Вlашагlьэяь хьажкlийн мукхен вшк тел оаха доаханна. Мел дуъ моша доакъар хулийт оаха хьайбашта. Фермерча дукххача болхлоша плавех лаьрхlачул дукхагlа тlадеттадолийт доаханна дулк. Царех ба саннаркаш Котельникова Ирина, Майбородова Эмилия, скотникаш Цайсаев Хальби, Голтаков Сайд-Эми, кхыбараш.

Халача балха процессашта механизаци ярахи дарегlа доакъараш хилийтарахи дика пайда баьннаб тхова. Хьакхарчашта тlахкетача дулха цхьан центнерга планах дlабахийта беза мах 44 соми 61 кепиги болча метте, ер шу хьадоладелча деиз из хилар: январе 42 сом, феврале 31 соми 68 кепиги, марте — 28 соми 61 кепиги.

Цхьа центнер бежина дулх тlакхетийтарга дlабода мах планах лаьрххlача боараме ба.

Хlанз доахан лоаман цаьгlенашка хьалдугийташ я совхоз. Оаха а хlанзле цига хьалдигийтад 1100 бежан.

Оаха хьалдуг уж доахан кхуларгашцен автомашинашцев. Соахкарча опыто хьахьекхар, машинашце доахан хьалдигар лаьхка дугачул тхона дукха а дарегlа хилар.

Тха къахьегамхоша йицъяц lа хьатlадоагlаргдьа ха а. Доахан диза долаш lаигара дахар дукьа оаха дикагlа йолча агротехнически ханашка а дика а дlайийнай 730 гектар хьажкlаш, 60 гектар доакъарий харбазаш, горохи кенх вlашагlа а эбаь 218 гектар, 160 гектар суданка. Хьажкlаш дlайийнача лаьтта кхоачамхилаад моттигерен минеральни удобренеш тайсай. Эlыргаш а теха, мугlараш белгалдаьлачул тlехьагlа культиваци е доладелар тхо. Хlанз из болх бизза баь даьнкад тхо.

Укх шера оаха лаьрхlад хlара гектара тlара 200—250 центнер моша доакъар дакха а, е хьатlадоагlача lаина лаьрхlа 15 эзар тони силос йолла, дlайийнача баьцех хlара гектара тlара мишша тони аьлё яккха, горохи кенх вlашагlа а эдаь дlадийнача хlара гектара тlара 25 центнер яккха, эшшача боараме хьайбашта фуъ дlаоттабе а.

Механизмех бизза пайда эца йиш хилийтац тхога «Сельэлектро» болхлоша. Денцен бийсаннен массехказа юкъахйоах цар хьахепаш йола электроэнерги. Из бахьан долаш доаханна каст-каста кара хий кхаьхьа, доакъар кийчде а дезаш хул тха болхлой.

М. ГОЛТАКОВ,
Наурски производственни управлене «Гвардейский» яхача совхоза шоллагlча отделене управляющи.

ЯЛАТ ХЬУВКЪАДЕРГДА

Наьсарен производственни управлене «Назрановский» совхоза Аьлти-Юртара отделене кхашта юкъе гlолла бодача наьнъа тlа баьлча бlаргагу дукхача цаха къоарздаь шекара свекла кхаш. Уж ба свеклана оасар деш бола гектарникаш.

Укх шера бlаьсти чlоагlа догlаш делхаш хиларах, цул совгlа шекара свекла бlаьсти аьхача лаьтта дlайийка хиларах дукха оасар тlадаьннад свекла дlайийнача кхашкв.

Из ишта долга кхетаде йиш я нагахь санна культиваци яьча свеклана бlарахьежача. Мугlараштa юкъе дика дlадоахкх культиватора оасар, бахъда, мугlараш цlендац. Кхы ца гойташ свекла цlенъяра а кийлкъера а юртара нах оарцагlбаьхар отделене кулгалхоша. 80 гектар мара ца юсаш ерригаш кlайийкъар гектарникашта. Свекла сиха цlенъяр лоархlаме да, аьнна дlакхетабаьнна наха лакхача темпашца дlаболабир шоай болх. Хlанзле 280 гектар свеклана оасар даьд, уж кийлхъю.

Массанена хьокхам луш къахьег укхаза 80 шу долча Шояхоев Дибра, ший дезалца пхе гектера гlулакх деш волча У. Цечоева. Массарел хьалхагlа баьннаб уж хьалхара оасар даь.

Дукхагlйола свекла оасарах кlалхаръяьннай хlанз. Дикка дегl дахьаш латт цар. Хьувкъам дика хургхиларах теша мегаргволаш да.

Той санна нийса, цlена йолча хьажкlаша хьахьоих механизатораша уж дlаюхча дика къахьийгалга.

Уж цlена хиларах кхоачам ца беш свеклана санна дика гlулакх ду царна отделене. Хьажкlаш кхею нов. Перашке технологех. Хьалха еш йола культиваци 10—12 сантиметр кlоарга а еш аммиачни селитра тоссаш ю. 400 гаргга гектара яьй ишта культиваци. Къаьстта дика лел на болх гlоргаьнича хьажкlаш лелаерхочуй О. Мальсаговеи Г. Колоевен кхашка. Дукха хlана на эшаш йистебовла боахк уж хьалхара культиваци яь. Царел дукха тlехьайнсац хьажкlаш а свекла а кхееш бола звеньевойш Эгиев Рашид а Местоев Хьамид а. Массаволa механизатор чlоагlа хьашт долаш бa дlайийнача культурай хьувкъам лакха хилар.

Ишта дика гlулакх ду цар гидуаргашта а. 100 гектера тlа шоаза мекха баькккачул тlехьагlа ерригенева цкъара культиваци яьй. Культиваци мел еча мугlараштa оасар деш доле макхаш тlехьа долаш ю. Хlьта, къаьстта оасар дукха долча моттигашка басар ду гидуаргашта.

Аьлти-Юртарчел Яндаречен отделенешка санна дика лелац йистешта гlулакх дар Пхьилекъонгий-Юртарча отделене. Укхаза хьажкlаште хlанз а культиваци е йолаяьиц, хlьта свеклана дукха гlулакх даьдац. Из отделене кулгалхой беки ба, къаьстта управляющи волча Евлоев Хьасана а. Шоашта тlалатта декхараш мел лоархlаме да хоаш сиха тоабе беза болх Пхьилекъонгий-Юртарча отделене кулгалхоша.

Б. АРЧАКОВ,
тха корр.

Чlоагlа терко ю Грозненски производственни управлене «Ермоловский» оалхазарий совхозе ялаташта гlулакх дара.

Сурта тlа: тракторист И. Айгумов гербицидашца цхьана минеральни удобренеш етташ хьажкlашта опрыскивани еш воалл.

Нормах 8,5 гектара тlа тоха мара ца езача 10—12 гектара тlа тох цо молхаш.

В. Юнцевича сурт.

БАЛХАШ ЛЕДАРА ЛЕЛ

Дикагlа йола агротехнически ха ца тилийта гlерташ берраа низ тlабахийта къахьийгар «Горец» совхоза полеводашеи механизаторашеи пропашни культураш дlаювча хана. Хьийга къа эзльа дайнадац, массе а участкашка дика тlаьнийнай керттера культураш — шекара свеклаи хьажкlаши.

Цхьабакъда, церна дерттlа ерига торонаш оарцагlа а яьха доал дац совхоза кулгалхоша, тесса дитад из лоархlамера гlулакх. Совхозерча 575 гектар свеклах тахханалца кийлхъьраш 200 гектара ядохимикаташ техараш 100 гектари мара яц.

Геттара оасара кlалйисай шоллагlча отделенера 50 гектар гаргга йола свекла. Уж юхьанна шаровка яр мара кхы цхьаккха тайпа гlулакх ца деш ада. Цар тlа болх беш цхьаккха а саг бlаргагац. Совхоза керттерча агронома воа. Симоновича а кхьча кулгалхошта а дика гу на сурт, бакъда, болх эргабакккхара деш хlама-м дац.

Цу тайпарча вочк хьала тlа я цхьоалагlча отделене 26 гектара тlара свекла а. Уж а гlулакх де дlаенкаяц кахага. Цудухьа Урус-Мартане производственни управленерча боахамашта юкъе пропашни культураштa гlулакх дара наьха санна тlехьаюс тхо совхоз. Дlадахача шера санна хlара гектара тlара 88 центнер свекла кхее шоаш ца гlерте болх хlанзое а тоабе беза совхоза кулгалхоша.

1992 гектар хьажкlаш я тха боахама. Церна а во гlулакх ду. 825 гектара мара хьалхара культиваци яьиц. Дукхагlа йола участкаш чlоагlа бlеха я. Из ишта ма дий аьнна техникан боагlача тайпара пайда эцац совхоз. Масала, шоллагlча отделене воа. Джабраилова корта латтача бригада механизатораш тlехьа боал балхо яра, хlаьта жеррахьа соца а ху балхаш. Ишта царгlата хила мегаргвац укх хана, сиха гlулакх де деза дlайийнача культураштa.

З. БАРЗУКАЕВА,
А. ЧУРЧАЕВА — совхоза свекла лелача звеной звеньевойш.
И. ТУНТАЕВ — совхоза механизатор.

ЭКОНОМИКА АЙЕРГЬЯ

Боахамий естественно - исторически экономически хьалашка а хlаьта ишта боахамий чухьарча доакъой специализацеги концентрацеги а хьежжа, колхозаштеи совхозаштеи специализаци яра хьакъехьа доп оттаде деза дукха хе яр.

Хlанзалца боахама чухь йолаш йолча, хlара декъа цул производственни лоархlамга хьежжа планах дlаийцлеш йолча системо цхьоацадола доакъой декъар. Из бахьан долаш боахамий кулгалхошеи специалисташеи шоаш дикагlа кхетадеш долча доакъой терко дукхагlа йора, цунах дукхагlа пайда кулар, хlаьта вож доакъой тlехьаететтар, цунах пайда а хилацар. Результаташ тайп-тайпара хила тарлу lалама хьалаш бахьан долаш а. Масала: цхьан бригаде хоартодаш дика хул моттигера хьалаш цунна аьттув болаш хиларах, хlаьта вокхазахьа тlа дика хул. Цо хьахьокха, дlаюаш йола хlамаш малегlча моттигашка мелагlаш е ела. Цхьабакъда, практике из дукхагlа йолча хана терпалдеш хилаш. Иззамогг але йиш я хьайбай боахамех а. Доакъош харцахьа дlа-юха лийкъача продукт йизза хьайлаш, зе хул.

Нохч-Гlалгlай юртбоахама опытни станце экспериментальни боахамга хьежача гучадаргда вайна цунах доле бакъдар. Цу боахама лостамаш — фу кхеделгеи племенной хьайбай боахам лелабелгеи. Цу боахама территори вай республикерча шоротта тlоадал йолча ловмашта юхерча зоне я. Тlоадал хиларген лаьтташ дика хиларген дилалча хьалаш дикагlа да 4-ча отделене, вогlча хьалашка а 2-гlа отделени, юккъерча хьала тlа — 3-гlа отделени.

Дlадуваш доле фу а шура йоаха доахан а цхьатарра кlанийсдеш дар массайолча отделене. Хьекхарч мера яц къаьстта цхьан отделене вlашагlтеха.

Укх тlеххьарча шин-кхаь шера ялаташ кlезигlа хьувкъ. Масала, нагахьа санна 1961 шера хlара гектара тlара 23 центнер аьнхха хиннеяле, соахка аьнххаш 18,7 центнер мара. Цу юкъа дикка лохьеннай хlара кхоабача lатта лоархlаш йоаккхаш йола шура а. 1961 шера хlара кхоабача lаттагара 2229 килограмм шура яьккхар укхаза, хlаьта совхка яккханзар 1546 килограмм мара. Цу цхьан хаьна доакъараш а дукхагlа дlадахад продукце единица яккхарга.

Чуоттадаь кхоабаш доаханга йоаккхийташ йола ха чlоагlа йlаьхъяьй. Цу гlулакха малаш да, денцен бийсанен доакъар дукхагlа а луш доахан дукха лаьрхlа кхаьбача церна дукхагlа дулк тlакхеташ хилари чуоттадаь лоаттадеш цар йоакха ха кlезиглуш хилари боахамерча зоотехнически персонало кхетадаь доацилга.

Кийчдаь доакъар во лоаттаду. Доаханна уж дахка деза ха хьатlакхачалехьа цхьадола дакъа талх цар, хlаьта из бахьан долаш царех хьабоала пайда эшалу.

Доакъараш кийчдара технологи а во вlаштlехьаьккхай: концентрированни доакъарех массаза а кийчъяц комбикормаш, боахаме бобови культураш ялати шортта доллашехьа а. Цкъаза оата а ца оатташ цхьа хьажкlаш е цхьа мукх мара ца луш моттигаш а хул доаханна. Силосах компосташ яц. Аьлах даькха хьоар хилац. Цу доллача хlамаша хьайбай продукци яккхарга дlабода мах лакдбаларга кхоачавеш. Нагахьа санна 1961 шера цхьа центнер шурий яккхарга 15 соми 90 кепиги 1962 шера 20 соми 43 кепиги дала хиннадале, соахка цунга дахад 25 сом. Цудухьа тамаш а яц боахама тоъал доакхий зенаш хилар. Соахка хинна зе 554,4 эзар сом дар.

Зе хилара бахьанеш да хьайбай продукци яккхарга дlабода мах лакха хилар, чуоттадаь доахан интенсивни методаш ца кхабар; хьайбай боахаме халача балха процессашта яь механизаци эсала хиларах къахьегамга дукха мах дlабодаш хилар.

КПСС ЦК Президиумга Н. С. Хрущева дахьийтача запискага хьежжа, боахама чухьа специализаци ергйола гlулакхаш белгалдаьхар опытни станцин экспериментальни боахаме.

Ший доакъарий база а хургйолаш, хьакхарч племенной фух дола шурий доахани эшалелга 2-ча отделене вlаштlехьдаккха. Фу кхеделга цу отделенера дlадоакхкхаргдолаш да. Хьайбаш чудоаххаду моттигаш тоъаш ца хилар бахьан долаш 2 беттагара 4 беттага кхаччалца ха яьна йола хьакхий хурскаш республика кхьча боахамашка кхаба дlатергьа. Республика боахамашка племенной фух йола 2000—3000 се а борша а хьакха йоакаргьа.

500 етт а шинар а хилийта лаьрхlад отделене. Вож кхедиса lаьсий хьалкеде 3-ча отделенета дlатергволаш да. Цу отделене культурай фу леладерал совгlа, дlахо хьалкхедеши дорстадеш lаьсий хургlа.

4-гlа отделени культурай фу леладеш а товарни шура йоахаш а хургьа.

Боахама чухьа цу тайпара специализаци е аьнна проект оттаяра дувзадеина отделенешкарча дlадувча лаьттай структура хувцамегаш я. хlаьта из бахьан долаш севооборотанкара культураш а хувц-хувцаш хургьа, тар ме лу севооборотий кхашка оттадаь доазонаш хьалхагlа шоаш хинначара хувца а долийташ. Цу тайпара дикка хувцаш и деттача доахана структура а, lулацаре детта доахан 50 процентага дlа а кхоачалеш.

Отделенешка дlадувча лаьттай структура хувцаш хилар бахьан доакъарий цхьан единицах йоалла дегlах латаш йола протеин 70 грамматега 94 граммага кхоачаш дукхагlа хургьа. Шоалагlа а на бола ялатан чунйиача лаьтташка а доакъарий культураш дукхагlа дlаоергйолаш хиларца доакъараш кхедерга дlабода мах лохлургйа. Хlаьта хьайбай боахаме хулаш доле зе из бахьан долаш иттаза кlезиглургйа.

Цу тайпара масали кхьи корабоагlаргда хlара боахаме, хlаьта дахьа лоархlамашe хьахьонхаргда, интенсивни методаш доахан а кхоабаш, боахама чухьа специализаци яро йоакха экономически эффект лургхилар.

Г. ПОЛЯНСКИЙ,
Нохч-Гlалгlай юртбоахама опытни станци экспериментальни боахама кулгалгlа вола экономист.

БОАХАМА РАСЧЕТ КОЛХОЗАШКА

«Боахама расчета ларда тlа леладе дезаш де хlара колхоза производственни гlулакхаш», — аьнна яздьа КПСС Программе тlа. Боахама расчета дехкар сенах латт аьча, из латт, производствага а кхьча боахама гlулакхашка а дlадодар колхоза материальни торонашца тардарах, доходаш расподел сов а йоалош, накопленеи lалашъярах. Боахама расчет лелаеш хилча колхозхой къахьегамех доагlар хьакьинхача продукце дукхалга, дикалга, цунах дlабахача мах хага хьежжа тел.

Юрта экономисташта, колхозаший производственни управленеий кулгалхошта долча поккъостаме «Колхозашкарча боахама расчетех йола рекомендацеш кийчъяьй. Уж оттаьраш Еррigсоюзни юрта боахама экономика института болхлой республикански экономика институти я.

Цу балха тlа долача бесса къахьекхад боахама чурча а арахьарча а расчетий, учета, хьалденеш кхоачашъяра лоаттабеча тlехьожама, колхозхошта материальни гlойле яяра дехаш. Рекомендацеш хьажа а хьежа могаьй экономически lилма-тохкама учрежденешеи шерра вlашагlтехача СССР юрта боахама Министерства lилма-технически совета заседанеш.

Дукхача тиражах арахийцай из пособи «Колос» яхача издательство. Книжкаца да технологически карташи боахама расчета ларда тlа производство лелаеш хилча хилаиза ергйоацача документаце формаши.

г. Москва.

(ТАСС корр.).

Белорусски ССР. Белорусси немецки оккупантех мукъаьнкха 20 шу дизара сейна къахьегама вахьте эттаб Гродненски азотно-туковя завода шоллагlча ергlан гlишлонхой монтажникаши. Аминак йоаккха цех хенал хьо бутт хьалха — укх шера 1-гlа июль хьатlакхачвелехьа болх бе йолаялийта лаьрхlа ба уж. Цар дош харц хилац: массайолча участке графикех оттаьча хенал хьалха лел балхаш, хlанз обкатка еш латт турбо-поршени компрессорашта.

Сурта тlа: аммиачни производства смени инженер Ижко Сергей (аьрдехьа) электрослесари Саранчуков Анатолий тоххамбе йолаялийталехьа оборудованега хьожаш бо ахк.

А. Переходa сурт.
ТАСС фотохроника.

ЕРРИГРОССИЙСКИ ЯХЬА УСЛОВЕШКА ХЬЕЖЖА

Мехка дlа лезача механизатора В. Першицке методах Шелковски производственни управлене Ленине цlерахча юртбоахама артеле къахьегаш я Ситалов Ивана звено. Укх деношка тхо хилар воа. Ситалов волча, оаха звеньевойгара дийхер колхоза хьажкlаш лелаераш укх деношка мишта бах, семилетка яхлагlча шера тlайца социалистически декхараш кхоачашдара гlулакхеш цар мишта лел дувцилга.

— Хlанз укх сахьата тха эггара керттерен саготагlен дола декхар да, — ишта дlадоладир воа. Ситалова ший къамаьл, — тlаьнинача культураштa гlулакх делга. Механизатораш «кхай аьла» дlайийна а баьнна, дlайха маькха деноп эттачул тlехьагlа тlайоагlача хьажкlашца урагlдоладелар оасар а. Тхоай участкашка даьи бlарглохкхаш дар тхо. Лаьттагlара эlыргаш тlа а даьнна, мугlараш белгалдаьлачул тlехьагlа, оаха кхы ха ца йоаеш урагlен пхорагlен — шин оагlораьа мугlараштa юкъера обработка йолайир.

Бlарчача дел сердаловах бизза пайда эцаш, шин трактора урагlен пхорагlен шин оагlорахьа обработка юь даьлар тхо 8 дийнаьа, цхьан дийнахьа 25 гектара тlа кхьа а хьегаш. оттаьча нормах 12 гектар мара йоацача метте.

— Долче, алапеш а хиннад-кх шун хlаьта хlанзалца хиначул лаккхагlа? — хаьттар оаха звеньевойга.

— Хиннадац, — жоп делар Ситалова. — Кердача технологех оаха хlанз бетта хlаране 80 сом алапе эц бахча блхе дукхалга ца е хьожаш. Цхьабакъда, нагахьа санна балха дикал юцаш хилча, из тхох тийша я. Тхона дика хов, хьажкlаш механизированни хьисапе кхеяра балха ерригa комплексе тхоех тийша йолга, хlаьта оаха долла хlама ду, дерг а да хьажкlаш лелаеча Ерригроссийски механизированни яхьа условеш кхоачашъяра.

— Хlара гектара лоархlаш хьувкъам кхебелга дий lа дувцар?

— Хlара гектара лоархlаш хьувкъам кхебелга хиннa lай из дувцар, — аьлар воа. Ситалова,— звеносцарча хlара члена лоархlаш а хьувкъам кхебелга да, аьла кердача условешка хьежжа. Хlаьта оаха баь лоархlаш укх тайпара ба. Звенос лелаеш яр 200 гектар хьажкlаш я. Нагахьа санна хlара гектара тlара 65 центнер фуалъяьха хьажкlаш йоаке, ерригa оаха укх шера чуяьаргьяраш 1300 центнер а е звеной хlара члена лоархlаш 3250 центнер. Хlаьта нагахьа санна ах хьажкlаш силосан вожаш ялатйинеи чуийцача, тlаккха а кхоачашда йиш е тхога тхоай декхараш церна тlехьа йоагlа Ерригроссийски яхьа условеши. Нагахьа санна чlоагlбала болабенна фийг болча мошача хьажкlий шоай гlад а тlехь 1 гектара тlара 500 центнер йоале, уж хургьа 100 гектара тlара 50.000. Цу тайпара звеной шин члена лоархlаш 25000 центнер моша гlад а тlехьа хьажкlаший вокх шин члена лоархlаш 3250 центнер фуалъяьха хьажкlаши чуэцаргьа бахй.

Укх гаргтарча деношка гербицидаш токаргьа оала кхашка, хlанзлга цу тlехьа хий дулларгда.

Юххера а ший къамаьл чаккхдоллаш воа. Ситалова аьлар, колхоза хьажкlаш лелаераша мел ушар дерга Российски Федераце хьажкlаш лелаерашта юкъе йоаленнача ахьера йоай хоан, хlаьта а сийлахь декхар дика кхоачашдара.

И. ТКАЧЕНКО.

Кхай турпал

КЕРДА ТЕХНИКА

Кхашка арадьнинай шин трактор: дукъ увеш йола сиха лела тарлаш тlара тягач «Т-125» а гусеничи «ДТ-54» а.

Кхай турпал — ишта нийса а хоза а цlи тиллай цу кердача машинах Харьковски тракторни завода конструктораша.

Ший тайпара я тягач. Тракторни автомобилох дер ду цо.

Водителеца цхьана, мукъ кхухьача бакхийча автомобилий ярш санна царегlата, сийрда, йаьда гlаьд, хоза хьаьь йолча кабине хьалчувоал со.

Дa дlайха дар, хlаьта кабинесарlам беш шийла фо. Искусственни климат лоаттаеш йола къаьстта ший тайпара аппарат а йоаллаш кийчаьр трактор-тягач. Цо ший боараме тlех ца йоалийташ лаьттаю температура, шийла, кlегдаь, тlуна фо кабина чу а детташ.

— Хlаьта lаь, — боах водителa, — кхьметтел геттара шийла хилча а йlайха хургьа кабина чу.

Юрта механизатораша ара гlолла дlааьнийаш цу универсальни машинах — трактор - автомобиль. Колхозе е совхозе бlарччача шера болх буаургболаш а «Т-125» яха трактор. Вlаьстав юкъе хоакорпусах латте кух тlехьа а долаш лаьтта оахай кул масса тягач. Нагахьа санна хов, из сеняка тlехьа а йийна, фу а дlатоссаргьа. Ялаташ чуэца долаенначa хана а деш хlама доацаш латтаргьац машина. Итт тоннага кхаччалца ялат чуоле прицеп тlехьайийса, мукь дlаккухьача пайда эц цунах. Цу хана сахьта тlаьа пхийтта километр ииъ бу цо. Гурахьа юха а лаьтташ оахачен ялатах дlадувчеи хул. lай минеральни удобренеш, гlишлой материалеш, доакъараш тlаузаргда машино. Е лай гуваашe а, е юрта машьъашкарча бакъача хотто а воакъаргьа ергъаш мичахьа гlолла а лелалуш йолча шин болча машина.

Электростартере кор тlа а тоlабаь, бlаьа тхьаьа итт гоара вац бола дизельни двигатель болабийтар водителa. Бола тоссаш хьаллара метраш вахачуа тlеньагlа ко дlа а кийна, кабина чура араваьлар водитель. Цунна меттел агрегат лелка йолаевар автотракторист. Хlаьта сито хlама де лезаш приборашна къахьонхар вен оахам мишта ду хьежен мара.

А. ПОТАПОВ.
ТАСС-а корр.

Харьков.

ТЕХНИКА ДИКА ТОАЯЬЙ

Хьинаре къахьег «Гудермесский» совхоза механизатораша ха бола ялаташ чуэцаргдола техника хиннахьа кийчъяь яккхара. Дака кхоачашдаьа цар май бутт чаккхбалалехьа ерригa комбайнаш жаткаши тоаяь аха аьнна шоаш дейна доп.

Техника тоаеш тха совхозе 20 саг ва. Ала деза, цар массане а цхьатарра хьинаре къахьегаш хилар. Совхозера ялат чуэцаш хила еза 11 комбайн бокронца кийчъяьй.

Уж тоаеш белгалбаьлар шоай гlулакха тlехника хоаш бола механизатораш Желудков Сергей, Решидов Ризван, Самарцев Сергей, слесараш Владимиров Иван, Катаев lаьла, текараш воа. Базурнаев Спицин. Цар хlаране дакх тlехкхоачашдеш норма. Цар тоаяь техника комиссе чlоагlа раьза а йолаш дlаяц.

Прогрессивни хилларах тарра хьйккари ардара къаьста а делаш чуэцаргlа бакха бола ялатап. Цу гlулакха тхога 13 жаткa я. Уж ерригаш а тоаяь яьнай. Хlанз механизатораши царна юкъера лоадамбоаца кхоачамбоацараш дlадоахаш ба. Тхогарча жаткашца, царех бизза пайда эцаш хилча деррига ялат итт дийнахьа кьехка декхе lеро хургьа.

Цхьабакъда, цу тайпарга лоацача хана кесарех улла ялат ара да вlаштlехьаргдаь. Хlанз аьча, чуэца дезар 4 эзар гектар ялат да. гlаккха комбайнаш цхьайтта мара яц. Хlара комбайна 40 гектар гаргга кхоач. Цу гlулакхо сиха ялат чуийце а доалийтаргдац, хийлахьа чу на эцаш дола ялат доаш дошкха е а хургда тхона.

Дикагlча лайна ялат чуэцар дукха тхона кхи а 11 комбайн еза. Совхоза кулгалхоша комбайнаш дlаккийтара дукха дийха яь дукха ла я, хlаьта май бутт чаккхбаьннабале а тхона цхьаккха жоп дейна дац е производственни управлене специалисташа а е «Сельхозтехника» республикански объединене а.

Бакъда, вз цицала йиш йоаца бехктокхамегlара декхар да. Цудухьа тхона сихагlа новкъостал де деза производственни управлене. Цунна мара вlаштlехьдаргдац ялат доагlача бесса чуэца.

А. ШЕРСТЮК,
Шьыла производственни управлене «Гудермесский» совхоза керттера инженер.

МАЙРА ДОГ

ЦХЬАНТТЛАГIЧА мае Сурхотiа а хинна ТIой-Юрта цIайодар Евлоева ИсмаIалий АсмаIа. Из накъа йоаккхаш цунца бар йиша Мотии даь-веший воI Махьмади.

Цу дийнахьа ша а тохаш йоккха йоачии хилар, къаьстта Шолжа вьле чу чIоаргIа а хулаш. ЦIаьхха тамашийна дукха хий тIакхийттар Шолжа. Доккха тата деш Iаьржа доагIар из. Шийна духьал нийс мел деннар токхадора цо. Унзара а ккераме а из бар Шолж цу сарахьа. Бахача наха, шолгоара топаш а етташ, оарц доахар, хих лораде яхаш.

Шолжаца ядача юрташкара нах арабаьннабар хига зулам ца дайта. Цар шоай низ бар дора бахача нахага Шолж чIоагIа Iаьржа доагIилга дIахойташ.

Бакъда аренашка оарц даккха саг вацар.

Экажкъонгий - Юрта дукха гаьна доацаш нийсвелар шофер Халмурзиев Идрис. Цунна а цун машина тIа баьгIарашта а хацар Шолж селлара унзара доагIаргдий. Iаьржа доагIачахи юхьига тIа нийсвелар из. Цу хана хий кIоарга дацар, из селлара чехка лакхлург ма дий аьнна дага а дацар Идриса ший машин Шолжа чу нийслуча хана. Машин хи юкъе кхоачаш хий цIаьхха дукха тIакхийттар, машин хи юкъе сецар.

Чехка лакхлора Шолж. Кхерабелар машина тIа баьгIараш. Царна юкъе къаьстта сагота яр кхо бутт баьнна бер мархIа дола Евлоева АсмаIа. Цо мухь бетташ оарц доахар, цунна дагадоаллар ший зIамига бер. ФуннагIа даь а ший бер кIалхара даккха гIертар къона нана. Цун ший бера яр мара кхы цхьаккха хIаман уйла яцар.

Арабаьнна Шолжа йисте лелача Экажкъонгий - Юртарча наха хезар АсмаIас оарц доахаш хьекха цIогIа. Дукха нах гулбелар машин сецача. Бакъда де новкъостал дацар, хий дукха тIакхийттадар. Цига яр ши трактор а. Цхьаккха саг лоархIавацар хи чу боахкача наха новкъостал де — чIоагIа кхераме дар Шолж.

Сайрийна боад къовлабенна ха яр из. Хьахоз коргагIа ьннача наьна — АсмаIий оаз — ший бер кIалхара даккхар дех цо гулбенначa нахага. Хала да из хьа а хозаш латта —де хIама дац!

·Машин латтачара хьаллакхе а ваьле говр чукхосс Аушев Саварбика тIа-тIа Iоиш доагIача Шолжала.

Хий сихденнад, цунна ший ор готденнад. Говр бух а ьаккхе Iотох цо. Саварбик тIера чувода. Из хи юкъе дIанийра. Пхиъ мара вацар хина кIалха висар, хIанз ялх ва уж.

Кхы цхьаккха саг лоархIавац хи чу вала, тамашийна чехка лакхлу из. Цу ханна тIакхоач ший «ДТ-75» яхача тракторца тракторист Евлоев Махьмада Хьасан.

ХИЙ минут массаза йоал лакхлу, цо ладувгIац наха хьекхача цIогIага, теркалдац къоначa нанас ший бера ду сагот. Цхьаккха башха доацаш къиза катох цо шийна духьал нийс мел деннача.

Дукха уйла ца еш ший трактор цу унзарча саг чувала лоархIа ца веча хила чукхосс Хьасана. ЦIи аьлча санна сиха ва из, кIоаргагIа дIачу ме вода хилагIа да трактор лелае, Хьасан чуваьгIача кабина чу доал хий, дорха ка етт цо трактористах, бакъда кхеравенна юхаваьлац дог майра кIант. Дунен тIарча цхьанна хIаман уйла яц цо духхьал уж хи чу бисп нах кIелхара бахара мара.

Вахе тIакхоач из машина. Трактора кабина тIа довла аьле, цIогIа тох цо машина тIарча нахага. ВIаши новкъостал а деш чехка хьатIавоал пхи саг.

Хий чIоагIа лакхлу, трактора выхлопной турба чуи воздухоочистителa чуи кхача гаьна дац из. ТIаккха дIакхастаргьяц трактор. Iалаьмате сиха а маькара а хила веза. ХIана деррига а Хьасанах тийша да! Ца вохаш трактор чехка йолайолийт зIамигача саго, бакъда тIаккеташ латтача хиво витац, низ бу чIоагIа, минуташ мара йисаяц трактор къайла яккха, машина кузов къайла йоалаш латт.

Бокхача низаца чIоагIа къийсе, юххера а хилара арайоал трактор.

БОАБЕЧАРА баьлар хи чу биса нах! Боарам бац гулбеннарий гIадбахара! Хозаш а датахьа а доккхий ловцаш доахар денал долча кIанта Евлоев Хьасана!

Хьасан иштта уж хин багара боахаш воаллача хана хин кIалвусаш латтача Аушев Саварбика ший «ДТ-75» тракторца оарцагIаьлар тракторист Хидриев Тархан. Хин кхы зе-зулам де кхелехь хи чура хьаваьккхар цо Саварбик.

Халкъа духьа. Даьхен духьа шийн са кходергдоацаш уйла йолаш, ший низ, хьинар кхо ца деш кхашка къахьегаш хьавоагIа денал дола кIант Евлоев Махьмада Хьасан.

Иштта ва вай советски заман саг!

Ю. ЧАХКИЕВ.

Серноводскерча курорте

Дика кийчо яьй курорте шийн яхкаерча сезона. Капитальни ремонт яьй санаторей корпусашта, кхы тIа 50 истол оттадеш шераьний столови. Хьалъаь йоалаш латт 36 моттиг йола нах чуIе кераа павильон. Ерригача курорте газификаци теплофикаши еш я. Курорте баьхкача нахa кхы цхьаькха а тика йиллай.

Дукха нах ба хIанз Серноводскерча курорте. Мехка тайп-тайпарча районашкера веша 625 къахьегамхо ва цига хIанз, царех 120 саг курсовках а волаш.

Май бетта цу курорте салоIаш дукха Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьттахой хилар. Дика селеIар «Малгобекнефта» мехкдаьтта управлене болхлочо М. Юркова, «Сунжанефта» буруа деттача мастера С. Хохоева, «Красный молот» завода мастера И. Шаликина, кхы дукхахчар а.

Дарбане минеральни хий, арен цIена фон климат, диетически яхача, дарба дайта ца цезача мукъача хана Военно - грузински новкъа, городашка Орджоникидзе, Грозне, кхыча моттигашка ю сескъердама экскурсеш. Нохч-ГIалгIай республика филармонел театрийн артисташа уттаю концерташ — уж да къахьегамхой увахцIено товераш.

К. ВИННИК.

ТХА ПЕДАГОГИЧЕСКИ ...

Хьалхагалаца хала да хьехархочуьнчул безамегIен санъердамегIен йола професси, хIана аьлча «эггара беxктокхамегIара денхар да хьехархочо кхоачашдер — цо, М. И. Калинина яьхача тайпара, сага санхетам кхебу».

Цунца дувзаденна, ях из, вIанзчул тIехьагIа професси харжара дош оьалхашка латтараш-ка ала безам бар са — тхо долча Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен педагогически институте деша дувла. Российски Федераце эгтара йоккхагIа йолча педагогически институтех цаI я из. 1938 шера йиллай институт. Тхо долча алхха стационаре дешаш ши эзар совгIа студент ва. Пхийтта специальностах лакха квалификаци йола специалисташ кийчбеш ялх факультет я институте. Уж — физико-математически факультет — математикен физикен специальносташ йолаш; историко-филологически — эрсий мотти литературей; нохчий мотти литературей; истори; гIалгIай мотти литературей; специальносташ а йолаш; естественно-географически факультето кийчбу химе, биологе, географе преподавателаш; физическа воспитане факультето кийчбу юкъерча школашка физически культура хьеха преподавателаш; юххьанцарча образоване педагогикаи методикаи факультето кийчбу лакхера образовани йолаш бола юххьанцарча классий хьехархой; доазол дехьарча меттай факультето кийчбу юкъерча школе английски, немецки, французски мотт хьеха хьехархой. Ужжамо специальносташ а йолаш заочни отделени я институте. Тха институте специалисташ кийчбеш 250 профессор, доцент, преподавательва. Берригача цар дешарен Iилманиг балха лостам телаш я педагогически гIулакха мастераш. опытни Iилмахой керте латта 20 кафедра. ХIара кафедре я студенташа шоаш хержача говзала эша Iилма Iомадеш, опыт йолча преподавателашкара квалификационни консультацеш эцаш йола, дика кийчъь кабинеташ, лабораторен. Из а дика преподавателаш вIашагIкхийтта хилар а бахьан долаш тхо долчара шоашта мел эшар кхоач студенташка бокъонца бола кхуэш йоагIача тIехьен хьехархой хилара. Институте шерра баьржаб Iилман болх; историе кафедра инициативах Iилман даькъе коммунистически къахьегама тIехьара болам болабеннаб, чIоагIлуш латт вахарцара, производствацара бувзам. Аьлча кхоачам ба. КПСС XXII-гIа съезд хиначул тIехьагIа деиз Нохч-ГIалгIай пединститута Iилмахоша цхьа иттех цIенхаштарa Iилмая монографии дешара пособии аракккха хилар: «Iилман записсаш» тIа, «Известеш» тIа, «Труда» тIа кепа теха арахьккхай 100 статьяи сообщении.

Теркалъе мегаргйолаш башхадика факт я вай преподавателаш ерригсоюзни арене баьнна хилар: центральни журналаш тIен СССР Iилмай Академе изданешкен кепа детт цар даь дукха цIенхашттара тохкамаш.

Овха доккхал ду тхоай преподавателий балха лакха мах беш йола отзываш «Историе дешаш», «Халкъа образовани», «Дон» яхача журналаш тIа кепа тохарах. Дега хозалеташ да тха коллектива членаша укх тIеххьарча хана Ерригсоюзни зональни Iилман конференцешка дукхача проблемаех 50 доклад ль хилар а.

ЧIоагIа дегIабенаб студентий Iилман общества Iилма-тохкама болх.

ХIара студентага йиш я студенчески кружокашка шоай знанеш лакхъен кIоаргьен. Кружокашка Iомалуш хьахиннаб дукха доценташ, Iилмай кандидаташ, къона исследователаш.

Овха къаьстта доккхал ду, хIана Нохч-ГIалгIай АССР школашка, вай сийлахь-йоккхача Даьхен тайп-тайпарча краяшкен областашкен геттара дика болх беш бола дукха говза хьехархой тхоай института пенашта юкъера арабаларах. Царна юкъерча дукхачарех школай, техникумий директораш, вузий, Iилма-тохкама институтий, лабораторей Iилман болхлой, партийни, советски, комсомольски болхлой хиннаб. ДикагIа кхетам бола студенташ ассистентала кафедрашка бут е аспирантуре деша баха могабу. Институте я аспирантура.

Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен педагогически институте деша дувла. ГIад а яха хьатIаэцаргда цо тха коллективо.

А. БОЯРЧУК,
Нохч-ГIалгIай АССР Iилмай заслуженни деятель, педагогически института Iилман балха проректор.

Укхаза лораш кийчбу

Дукхача къаман бола кагийнахи мехкарийи деша багIа Къилбаседа-ХIирий пачхьалкхен медицински институте. Укхаза ба эрсий, хIирий, нохчий, гIалгIай, гуржий, кхы дукхача къамех бола студенташ.

ДукхагIча даькъе Къилбаседа - ХIирий, Черсий - Балкхарой, Нохч - ГIалгIай республикашта унахцIено лораяра кадраш кийчъю института. КIезига бац тха института кийчбь лораш Казахстанерча целинни лаьтташка, Забайкалье кагирхой гIишлошка, Сахалина поселкашка болх беш а.

Укх тIеххьарча шин-кхаь шера деша дукхагIа нах дIа а ийбу, хIаьта иштта дукхагIа специалисташ ара а хец института. ХIанз хIара шерра 200 саг лора дешар дийша воал. Цхьабакъда, из а кхоачамбеш дац. Къилбаседа-Кавказа республикай хьешташ дизза Iалашдара керда сейрийнара факультет хьайийлай.

Медицински кадраш кийчъь а ца Iеш дарбан-консультативни центр а я институт. Цо тайп-тайпара новкъостал ду медицински учрежденешта, института клиникашка лораша специализаци ю, шоай говзал лакхъю.

Дика вIаштIехьбаьккхаб укхаза Iилма-тохкама болх а. Дешара а Iилма-тохкама а боарам лакхбара эшаш йолча кердача медицински оборудованеца кхоачамболлаш Iалашъяьй институт.

Профессораша, преподавателаша чIоагIа йоакхо ю студенчески Iилман общества болх кхетамца вIаштIехьбаккхара. Масала, студенчески Iилман балхий хьажаре тха студенташа яьча докладашта дукхаза а совгIаташ, грамоташ тийнай СССР лакхерча образоване министре.

Студентий йоккхача коллективаца барттайна, Iымерза дешаш а бахаш а ба нохчийя гIалгIайи кагийнах, мехкарий. ХIанз укх сахьате медицински институте деша вагIа 250 саг, хIаьта царех дукхагIбараш вайнаьха мехкарий ба. Вай республикерча студенташа дика а тIехдика а деш, хьинаре даькъа лоац общественни вахаре, Iилман балха, спорте.

Студенташта эгтара халагIа йола ха я хIанзаръяр—дIаяла йолаенна экзаменаш. Къаьстта хала я ялхалагIча курсе деша багIачарна, хIанз пачхьалкхен экзаменаш дIалуш ба уж.

Укх шера дийша йиставоал 26 саг, царна дукхха мехкарий а ба. Цар массане а хьалхара экзаменаш толаме дIаеннай. Шоаш дийша йисте а баьнна дукха езача Нохч-ГIалгIайче болх бе боагIерг болча денага сатувсаш ба уж. Кхоачашхилда шоана дагалаттар, тха хьамсара новкъостий!

И. ЯНДИЕВ,
штата воаца тха корр.

Сурта тIа: хьалхагIча курсера нохчийи гIалгIайн студенташ.

Къона Iилмахо

Укх деношка Москве, КПСС ЦК-ерча общественни Iилмай Академе «Лоаман кхалнах коммунизм хьалъеча хьинаре дакъа лоцара юкъеоаш партийни организацеша бу болх» яхача темах диссертацеца защита йир Гудантова Вена Лариса.

Исторически Iилмай кандидата цIи яьккхар цо. Къилбаседа Кавказа автономни республикай материалех язьяьр диссертаци.

Iилма Совета заседане язъмаьлаш даьча официальни оппоненташа профессора Егоровас и доцента Абгарянен белгалдаьккхар, Гудантовай диссертаци Къилбаседа Кавказа республикай партийни организацеша беш бола болх теоретически бошхаш, цунцара толашагIа дар дувцарал совгIа, тахан шерра йоаржаль коммунизм хьалъеча хана цо партийни балха практически новкъостал дергхилар.

Шийн диссертаце тIа Гудантовас дувц 1957—1963 шерашка Нохч-ГIалгIайчен, Дагестана, Къилбаседа-ХIирий, Черсий-Балкхарой партийни организацеша лоаман кхалнах общественни вахара юкъеозаш баь болх, цу балха дика опыт а кхоачамбоацараш а гучадовх, яьхьоих уж дIадахара эша нийса наькъаш.

Гудантовас шийн диссертаце тIа гойт кхалсаг маIача сага нийса мехка да, пачхьалкхенна доал дер а хиина дIаоттаргдья яха В. И. Ленина дешаш бакъхилар.

Ше хьалаьцача новкъа ка иргоя Гудантова Лариса, аьнна хетаду.

А. МАЛЬСАГОВ,
СССР Iилмай Академе Дагестански филиала аспирант.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Городе Грозне, Революце проспектах, № 14, 31-ча квартире яхача Бельдова Нина Арсеньевнас городa Киева Подольски районе, Ярославски улицагIе, № 35, 22-ча квартира вахача Гориславец Сергей Петровичагара ше хьаналрах дола дош суде деналаз. Дош дувцаргда гор. Киева Подольски района халкъа суде.

Городе Грозне, Заболотин улицагIе, 203, яхаш йолча гражданка Суцко Нина Степановнас суде деннад гор. Грозне Заболотин улицагIе 203, кв. 18 вахаш волча Суцко Виктор Иосифовичагара ше хьаналрах дола дош.

Дош дувцаргда Октябрьски района халкъа суде.

ВЕЗАШ ВОАГIА ХЬАША

ОСЛО, 6 июнь. (ТАСС). Кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Х. Ланге аьча докладах норвежски стортинге хиина арахьара политически дебаташ Советски правительствана керте латта Н. С. Хрущев Норвеге воагIаргхилар дувцаш чакхъяьлар. Цар гучадаьккхар из визит ерригача парламенто цхьатарра бакъахьа лоархIаш хилар. Къамьлаш даьча дукхагIчар белгалдаьхар, Н. С. Хрущев — везаш воагIа хьаша хилар, из варо Норвегенен СССР-ан юкъера дикача ловлахой гIулакхаш чIоагIдергхилар а цо дIахо дунен халкъашта юкъера кхоахам кIаьдбара новкъостал дергхилар а. Белгала аьнча, из тайпа къамьл дар стортинга арахьарча политически конституционни комитета председатела Финн Му даьр. Хейре яхача парте парламентски фракце председатела, хьалха хиина премьер-министр Йон Люнга дизза хьаллаьцар кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Х. Ланге Н. С. Хрущевца воагIача тайпара тIайица ца Iеш, хьаьша гIулакх дарах йолча къаьнарча скандинавски традицешка хьежжа тIаьца а веза яхаш даь къамьл. Цу тайпара уйла йолаш ва христианско-халкъа парте парламентски фракце председатель Кьелль Бундевик. ГIалат ца доалийташ воагIача тайпарен тIаьца веза Н. С. Хрущев, аьлар цо.

Стортинга депутата, СССР-ера Норвеге посол хиначча Эрик Бродланда аьлар, премьер-министр Хрущев цIена санхетам болаш политически деятель а гаьнарча хIамашка хьаькъал дIакхоачаш кулгалхо а ва.

АТОМНИ ТРАГЕДИ БАХЬАН ДОЛАШ БАЙНА НАХ

ТОКИО, 6 июнь. (ТАСС). Японески гематологически общества директора С. Ватанабе селхан хьахайкадир, 1945 шера атомни бомбардировкана кIал нийсбеннача Хиросиме бахача наьах лейкоми яха лазар а хинна 190 саг веннав укх тIеххьарча 16 шера. Атомни бомба ийккхачара гаьна гобаькхха 5 километр бакача наха юкъе лейкоми яха лазар 3,7-аза дуккагIа хул, Японе кхычахьа бахача наха юкъе хулчул.

Доазол дехьара

КЪУЛБЕХЬЕН КОРЕЕРА ПРАВИТЕЛЬСТВАНА ДУХЬАЛАРА НИЗ БОЛА ДЕМОНСТРАЦЕШ

НЬЮ-ЙОРК, 3 июнь. (ТАСС). 20.000 саг совгIа студенташи Сеуле баха нахи Къулбехьен Корея проамерикански правительство дIайоаккхилга дехаш города улицашка арабаьнна хилар тахан. Салтий а тIабавIаш йолча американски армейски автобуса тIой дийттар демонстранташа.

Тахан Iурра 150 студент лаьцав полице, яхаш хоам бу «Юнайтед Пресс Интернейшнл» яхача агентства.

Къулбехьен Кореерча дукхача городашка чакхъяьлар тахан правительствана духьала низ бола демонстрацеш.

Кхоанен лаьттан тIа гIолла доттагIлен миссеца

ВЕРЛИН, 6 июнь. (ТАСС). ШIаккха а уйла тIера да йоаккхаш СЕПГ ЦК хьалхара секретарь, ГДР Пачхьалкхен Совета председатель Вальтер Ульбрихт Советски Союзе тIолла лелар зуш ба Германски Демократически Республика къахьегамхой. Шоай хьалхарча оагIонеш тIа газеташа кепа детт В. Ульбрихт Сибарегiарча горнякашца, гIишлонхошца, энергетикашца, колхозийи совхозийн къахьегамхошца, Iилман культурай деятелашца вIашагIкхетар дувцаш дола дизза ховкаши Iалаьмате дукха сурташи. Кхоанен лаьттан тIа гIолла доттагIлен миссеца. — иштта болаш «Нейес Дейчланд» яхача газето В. Ульбрихтен цунна улуваьнна бахача пахен бу инкъ.

Иркутске вIашагIкхетар ше дувцаш, «Трибюне» яхача газето язду, «Ангара тIара ерриге город» араьлар вененки хьашашта накъа яха. Цига баьхка мел хиннарашта, белгалдоених газето, шоай бIаргашта бIаргадайра, хьалха пачхьа правительства революционераш сибарегIа ийухьийташ йола моттиг хиннача а хIанз коммунизм хьалъерий денелера гIулакхаш шерра, даьржа латтача а цу бIарг ма кхоачча йолча СибарегIен крае мел доккхий хувцамаш хиннад.

Кубана духьалара къайлагIара тIом

ВАШИНГТОН, 5 июнь. ТАСС-а корреспондента В. Петрусенко хоам бу:

Цхьаь цхьан хийнакьа ца социйташ Куба правительствана духьала, Карибски форде тIарча ПаргIатон гIайрен тIа керда вахар дуллаш боахкача республика къахьегамхошта духьала тийшабалхеш вIашагIдекхаш ба кубински революце моастагIий. Алхха селхана гIийртаб контрреволюционераш герзаш кхыдола тIема кхоачамаши Куба чулакхьа. Кубана 45 миль мара гаьна йоацаш къилбаседенгахьа уллача цхьан гIайрен тIара арадаьннад из тIема кхоачам тIа а болаш дола катер, алхха английски эсминец юкъе гIортар бахьан долаш юкъагIе дисар бандиташа де лаьрхIар.

Дукха американски журналисташ вIалла дош хетаж бац контрреволюционераца Кубана деш долче тIагIортамаша цхьаккха гIулакх дац США, яхаш, Вашингтона еча официальни заявленех, «Практически берига кубински эмигранташ тийша ба — яхаш язду Майамера «Ньюс» яхача вашингтонски газета тIа Энрике Льяка, — Рей Гутьереса, Менойо, Артиме (кубински контрреволюционерий организацей лидераш. Редакце белгалдаккхар) вIашагIдекхаш дола дерига тIагIортамаш США лакхерча гIоавраша мога а деш чакхдоахаш хиларах».

ВIашагIкхийттача Штатий тешаме тIахьожам болаш йолча эмигрантски кубински группашта бокъонца хала мег, яхаш белгалдоах «Юнайтед стейс ньюс энд Уорлд рипорт» яхача журнало, Куба духьала «саботаж ярие шоай ираз лаха хьажа».

США геттара чIоагIа шийн болх сихбе йолаенна «мехкара эккхана йола кубински правительство» оалаш яр. Цо шийна хьалхашка уттаду дехкар да тIемаца Кубана чугIортилца. Бакъ а хинна дIаэттад цу организаце тIема кулгалхо капитан Олива «Пентагона гарга хилар а, хIаьта хетаргахьа, Центральни разведовательни управлене цуи гадоахаш хилар ай. — яхаш язду «Вашингтон пост» тIа Роуленд Эвансе Роберт Новакен.

Къаьстта белгалдоелаш ю хьалхагIа американски форда патрулаша «Вашингтона мукъабалаша йола антикастровски рейдаш дика ка а йоалаш сецаеш хилар, ХIанз сурт хкыча тайпара да. Кубински эмигранташ тийша ба, белгалдоах Энрике Льяка, Мануэль Рей керте латта» революционни совети «Мануэль Артиме керте латта» революциони юхаметтоттара болам-м мукхама «ХIанз укх сахьате США пхьаболча правительствени агентташе яхчанца а моральни а хьалшаш хиларах». «ЧIоагIа шекало йолаш ва из», яхаш, оговоркаш йойя а, хIаьта а корреспондента шийн статьи тIа дувц 13-ча мае Артиме группю Пилонерча шекара завода баь тIагIортам Пилонана 130 миль мара гаьна ца уллача Гуантанамо яхача американски тIема-форда базера бе йиш йолаш хилар. Цо кергагIоах, цу группа викалаша кхайкаден хиначa тайпара, из тIагIортам дика лелаш долча патрульни катерашна баь хилар. Уж тайпа катераш, цо яхачох, тIадоаккалургдацар Пилонана дикка гаьна уллача Пуэрто-кабесас (Никарагуа) яхача Артиме базера.

Латински Америка мехкашка США-с хьалхьееш йолча антикубински кампанена шийн кулг тIаден США информационни агентствас а (ЮСИА). Латиноамерикански мехкашка яха а цига антикубински пропаганда лелае а антикастровски группашта цо деш дола новкъостал бакъьен долаш хIанз дукха ха йоалаш ЮСИА хоастайр Сенатора Джорджа Смазерса (Флорида).

Латински Америке «антикастровски уйлаш» йоаржаяр хIанз, американски пачхьалхений Организаце мехкий совещани хулеча хана къаьстта лоархIам болаш хилар белгалдаьккхар сенатора. «Кастрона духьала чIоагIа санкцеш юкъейоалаяр а дош дувцаргда цу совещане».

Хургйолча цу совещанех чIоагIа дегъоадо еш да США а Латински Америке а реакционни гIоавраш. Цунна кийчо яра доккха маIан долаш я Венесуэлаи Коста-Рикаи. Хьагучох, из совещане хургьа укх гаргарча 30 дийнахьа Сан-Хосе (Коста-Рика). яхаш белгалдоах «Стар» яхача вашингтонски газето, цига тIазпаргьа «ерригача латиноамерикански мехкашта Кубацара дипломатически а дерига экономически а гIулакхаш хоададелга могадеш йола» резолюци. Доллача хIаман хьисап дича, цхьаккха а юкъера ца къастийташ, дерига латиноамерикански мехкаш юкъеоза гIерт Вашингтон США малкбузенейропейски цхьоагIоилой хьаллаца це тугача Кубана духьаларча экономически тIема.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 16, Телефонаш: редактора цIа.—2-07-61; бехктоквана секретара—2-45-49; партийни вахаре, промышленности, оршоллине, пасьмоий отделий— 2-98-78.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 16. Телефоны: зам. редактора — 2-07-61; ответственного секретаря — 2-45-49; отделов партийной жизни, промышленности, сельскохозяйственного и писем — 2-98-78.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий». Проспект Революции.

СФ05154. Заказ № 3363.